

ÜNNEPEK HÁZA

Színmű 2 felvonásban

Szereplők:

Anyu		Zsuzsi, a lány
Apu		Náci, a család barátja
Ilona	} a gyermekeik	Kamarás, tévés
Imre		Virágkihordó
Tamás		Sminkelő
Sándor, nevelt fiuk		Hosszúkás

Pipacs, Cserép, Cinóber és a többiek

Történik a hatvanas évek elején

ELSŐ FELVONÁS

SZÍN: Többszobás szecessziós családi villa tágas hallja, egyben nappali. Falépcső vezet az emeletre, a háttérben végigfutó, ugyancsak fakorlátos belső tornácra, ahonnan szobák nyílnak. Lent a lépcső s a bejárat között telefon. A lépcső alatt kis, intim zug, ülő-fekvő alkalmatossággal, kis könyvespolc, zongora — ez lehet a másik oldalon is. — Hátnál a karzat alatt az ebédlőbe nyíló kettős üvegajtó, jobb oldalt a lenti szobákba nyíló ajtók, köztük kis beugró, asztallal, fotelekkel, és innen is egy bejáró, az ún. cselédlépcsőből. Mai jómódra vall az egész berendezés. Június eleji alkonyat, majd este. A függöny lassan az ismert „Non, rien” kezdetű Píaf-dalra nyílik szét.

ILONA (hasal a kanapén, előtte könyvek, a földön táskamagnó, felkőnyököl, és dúdolja a szalag után): Non, rien, de rien, non, je ne regrette rien... Szüzi, hozz egy pohár vizet! (emeltebb hangon) Szüzi, hozz egy pohár vizet! (majdnem gorombán) Zsuzsi, nem hallod? Hozz egy pohár vizet!

ZSUZSI (jön a konyhából a vízzel, munkától vörösödve, nyomában anyu, konyhakötényesen, méltatlankodva)

ANYU: Mondtam, hogy ne hozz! Jöjjön ki, ha szomjas. Vidd vissza!

ZSUZSI: Tessék már hagyni, semmiség. (odaadja a vizet s kimegy)

ANYU: Szégyellj magad. Igazán szégyellhetnéd magad. Mi vagy te, grófkis-asszony?! Elvégre mid neked Zsuzsi!?

ILONA: A cselédünk. (lecsendesíti a magnót)

ANYU: Hogy mondhatasz ilyet, Zsuzsi nem cseléd!

ILONA: Hát akkor mi?

ANYU: Zsuzsi... háztartási alkalmazott.

ILONA (nevetve): Ha alkalmazott, alkalmazkodjék. Szolgálja ki azokat, akik alkalmazták. Különben is hadd már ezt a hazug egyenlősdi.

ANYU: Nem hagyom. Zsuzsi nem cseléd, nem alkalmazott, nem szolgáló.

ILONA (*inkább kíváncsian, mint idegesen*): Hát akkor mi?

ANYU: Zsuzsi az Zsuzsi.

ILONA (*szemtelenül*): Oriási! Zsuzsi az Zsuzsi! Jó, hogy nem Szent Zsuzsi, sőt egyenesen Szent Zsuzsánna. Fizetett házi szent, aki azért kapja a pénzt...

ANYU: ... hogy te kölcsönöket kunyerálj tőle. Nem sül ki a szemed, és még dirigálsz neki?

ILONA: Szóval eljárt a szája. Mindig tudtam, hogy a parasztok jellemtelenek.

ANYU: Nem sül ki a szemed, kitől tanulnad? Hol tanulnad? ...

ILONA: A bölcsődében. (*anyja siránkozó hangját utánozva*) Ahol kókuszdíót meg narancsot zabáltam, amíg a munkásszonyok sorban álltak fél liter főzőolajért.

ANYU: Szégyentelen! Szégyentelen!

ILONA: Hagyjuk a sopánkodást! Mi szégyellni való van abban, ha egy francia szakos egyetemi hallgató egy pohár vizet merészel kérni egy Zsuzsától.

ANYU: Meg háromszáz lejt.

ILONA: Meg háromszáz lejt. Minek neki a pénz? Még el se tudja költeni. Annyi esze sincs, hogy a takarékbán tartsa, hogy legalább kamatozzék. Csak babusgatja a párnája alatt. Azért kértem, ha tudni akarod, mert keveset adtok. Elfelejtitek, hogy már nem vagyok gyerek. Egyetemista vagyok. Igényeim vannak.

ANYU: Igényeid, azok vannak.

ILONA: Igenis, vannak. És te is jobban tennéd, ha nem mind azt a jóra való lányt tojtadnád, tanítgatnád. Mit strapálod magad helyette is! Inkább törődjél magaddal, színházba, koncertre járnál, művelnéd egy kicsit magad, hogy ne hoznál kínos helyzetbe a társaságom előtt folytonos primitív kérdéseiddel. Itt ez a zongora, hát tanulnál meg zongorázni, legalább annyit, hogy kicsi kutya tarka.

ANYU: Méghogy zongoráznál! A hátadon kellett volna megtanulnom. Apád kellett volna hogy megtanítsa becsületre, de ő szegény... (*elsírja magát*).

ILONA: Aput is ne keverd bele abba a pohár vízbe. Különben is mindjárt itthon lesz, menj vissza szépen a konyhába. Ne sírj na, könnyeid elsózzák az ünnepi vacsorát. Pedig ma derekasan ki kell tenned magadért. Sokan leszünk, kollégákat is hívtam. Menj no, menj. Nem tudsz vitatkozni anyukám, ennyi az egész. Ha kifogysz az érvekből, mindjárt sírni kezdesz. Puszt! Így ni. Most menj szépen, én meg fölhívom Náci bácsiékat, nehogy megfeledezzenek az estélyről. Mert estélyt adunk anyukám,

nagy estélyt. (*Anyu kiszírog megbékéltten, a konyhába*)

ILONA: Szegény Piaf, eddigre berekedtél. (*elzárja a magától, s a zongorára teszi*) Elnézést, c'est la vie! (*tárcsáz*) Halló, Teréz mama? Itt Ilcsi. Szia. Készültök? Ujj! Már finomabbnál finomabb illatokban úszik az egész ház. Gondolom, nyolcra egybegyül a galeri. Még senki, csak anyu meg én. Tanulok. Nyakig benne vagyok... Éjszaka is... Mórórus vén mókus... Nehéz lesz. Nem megy nála. Konzervatív, azt hiszem, már gondolatban sem tud (*kuncog*). Mint egy apáca... majd valamelyik divatjamílt rongyomban... A legjobb mégiscsak az lenne, ha... Otthon van? Könyörgöm, noszogasd ide. Jön máris? Ugrik? Igazi lovag, de azért puhítsd egy kicsit te is. Kösz. Csók. (*végigsimít a haján, körül néz, kicsit elréved, elmosolyodik, hangját is sejtelmesre fogja. Tekintetét a beszélgetés idején úgy járátja körben, hogy az mindegyre a fekvőhelyen állapodik meg; a hang, a stílus nem dról el többet, mint amennyit egy majdnem második apának kijáró pajtáskodás indokol. A beszélgetés és a játék közötti sejtelmes ellentétnek a későbbiek során kell földéződnie a nézőben.*) Csók, Náci papa. Szeretsz még? Nagyon? Megtennél értem bármit? (*megjártassa az elcsodálkozót*) Szóval tudod miről van szó? ... Hát nem éppen semmit, de a nyelvészet... most tavasszal, a prof meg siralmasan érzéketlen. A papám meg tudod, mennyire karakán a Tomi esete óta. Imád engem, de hajthatatlan, pedig haverje, együtt járnak mindig bankettre. Még szerencse, hogy nem szoktak egymás mellett ülni... Nyelvészet. Összehasonlító... Próbáltam, jaj de kujon vagy, a parkban is, csak nem volt hozzá francia, mondjuk egy Jean Marais, dehogy öreg, hát te öreg vagy? Annyi idős, mint te, még hasonlított is egymásra. Uhum. Igazán szégyenlem, de most utoljára, többet soha, a múltkor nem mondtam, hogy többet soha. Hálás? Nagyon (*kicsit megjéhd a hangjától, kuncogással enyhíti*), majd meglátod. Uhum, még ma este. A hajam? Legyen boszorkány? Az lesz. A kéket. Holnapután, hát nem kegyetlenség, hétfőn és méghozzá reggel. Látszik, hogy vénember, dehogy... a prof. Különben megértene, hogy hétfő reggel fáradt az ember lánya. Bezzeg ha ő is bulizna éjszaka. Még ma? Most? Angyal vagy! Amikor jösztek? De nehogy elhozd, még csak az kéne. Ne ijesztgess, mert akkor nincs boszorkány, de, de, de. (*bejön Anyu, átmegey a szobán, Ilona hangot vált*) Persze, persze. (*miután az anyja kimegy*) De-

hogy, csak benyitott a lány, Zsuzsi... Most neki akarsz udvarolni, vagy nekem? Tudom amit tudok, *(kuncog)*, én az egyetlen jötevőmmel... *(belecuppant a kagylóba)* Várlak nagyon, és csak neked akarok tetszini ma este. Még akkor is, ha nem szólnál a profnak. Becsszó. De azért szólsz, ugye? Csók, csók, várlak. *(Leteszi a kagylót, s egy gondolattal az előbbieknél hosszabb pillantást vet az ágyra, jól esően összeborzong, nyílik az ajtó, jön Anyu. Ilona végigsimít a haján, a mozdulat közben furcsa tárgyilagossággal azt kérdi):* Mondd csak anyu, Teréz mamát tulajdonképpen miért hívják mamának, amikor sohasem volt gyermeke? Mert pár évvel idősebb a férjénél?

ANYU *(zavartan)*: Hogy te miket tudsz kérdezni, kislányom?! Hát nem tudod? *(közben maga is gondolkodik)* Mindig is így hívták... A teadélutánokon, az egyetben... még annak idején az iparos egyetben, ott ragadt rá. Ő volt a főmindenes. És mindig mondogatta, hogy ha már az Isten...

ILONA: Az Isten, anyu, az iparosegyetben?

ANYU: Akkor úgy mondták a sorsnak... Szóval ha a sors nem is adott neki gyereket, legalább kárpótolta azzal, hogy egy egész osztály fiataljain mamászkodhat.

ILONA: Akkor tulajdonképpen ő a szocializmus édesanyja. Még is van hozzá mindene *(mutatja)*. Szoc-mama, úgy is fogom hívni: Szoc-mama... Szoc-mama. Oriási! Oltári, szocmama, szocmama! *(elkapja Anyu kezét, táncol)* Szocmama, szocmama...

ANYU *(ügyetlenül fordul vagy kettőt)*: Hogy te milyen bolondos vagy ma kislányom! *(csengetnek)*

(Bejön Zsuzsi, hatalmas virágkosárral)

ILONA *(elveszi, leállítja a nappali közepe, leveszi róla a borítékot és olvassa, inkább szavalja)*: Kiténtetése alkalmából szívből gratulálunk, és további sikereket kívánunk szeretett vezérünknek...

ANYU *(boldog mosollyal száját mozgatja Ilona szavai után)*: Kedves, kedves, igazán nagyon... *(újra csengetnek)*

TAMÁS *(jön. Középtermétű, egyszerű utcai ruhában)*: Csókolom, anyu. Szevasz, te kaptad?

(Ilona elámulva mutatja, hogy ő? hogy lehet ület kérdezni)

TAMÁS: Ja, persze, a papa. *(majd minden átmenet nélkül)* Én is hívtam valakit.

ILONA: Hihetetlen.

TAMÁS: Mért volna hihetetlen? Csak neked szabad?

ILONA: Ó, csak még nem volt rá példa.

TAMÁS: Hát most már van.

ILONA: És kicsodát, ha szabad kérdeznem, csak nem a...?

TAMÁS: De.

ILONA *(összeecsapja a tenyerét)*: A baronesszt?

TAMÁS *(tárgyilagosan)*: A baronesszt.

ILONA *(az anyjához, aki még mindig a virágokban gyönyörködik)*: Hallod, anyu? Tomi hölgyvendéget hívott, és méghozzá egy veritable baronesszt.

ANYU: Micsodát?

ILONA: Egy baronesszt. Sarolta bárókisasszonyt az öntödéből.

TAMÁS: A tekereselőből.

ILONA: Ah, pardon, monsieur, je n'étais pas bien informée. A tekereselőből. C'est une autre chose, az egészen más.

ANYU: Nem értem.

TAMÁS *(mosolyogva)*: Egy kollégánomet hívtam meg. Ott dolgozik nálunk a motortekercselőben. Rendes lány az.

ILONA: Csak egy kicsit báró.

ANYU: Báró?

TAMÁS *(dühösen néz a húgára, s az anyjának magyarázza)*: Az apja volt báró. Ő már jóval a földreform után született.

ANYU: De azért mégis...

TAMÁS *(ingerülten)*: Mit mégis! Munkáslány. Méghozzá nem is akármilyen. Tetszik nekem. Meghívtam és kész.

ANYU: De mégis... Mit szól majd apu?

TAMÁS: Nem fog vele osztályharcot kezdeni, megnyugtatlak. *(újabb csengetés)*

IMRE *(negyven körüli, kicsit öszülő, kopaszodó, határozottan jóvágású. Jön karján két kosár virággal, és visszaszól az előszobába)*: Zsuzsi, kínáld meg tisztelességgel az illattal fáradozót. Csók. *(megint visszaszól)*... s rólam se feledkezz meg. Csók anyu. Szevasztok. Valami nem klappol? Virágot tessék, hölgyeim. *(egyik kosarat az egyiknek, másikat a másiknak nyújtja)* Önnek uram nem maradt csak a tiszteletem, de ezt megtoldjuk valamivel. *(Zsuzsi üveggel, poharakkal jön)* Brávó Zsuzsi, végszóra jöttél, mint egy darabban. *(tölt. A nők felé)* Parancsoljanak...

ILONA: Mindjárt témát is kaphatsz a darabhoz.

IMRE: Hadd hallom, de előbb *(nyújtja a poharakat)* anyukám *(Anyu nemet int)* mademoiselle! *(igent int. Koccintanak)* Csókolom édesanyám, a virágokra! Sze-

vasztok. Most pedig ki vele, mi történt?

TAMÁS: Nem történt semmi.

IMRE: Az nem sok.

ILONA: De történhet.

IMRE: Ez a lehetőség mindig fönnáll. Halljuk, minek nézhetünk elébe.

ILONA (*mint aki benne van a játékban*): Egy mezialiansznak.

IMRE (*mint aki rosszul hallotta*): Minek?

ILONA: Mondom, egy szabályos mezialiansznak.

TAMÁS: Hagyjuk a hülyéskedést.

ANYU: Hagyjátok a veszekedést.

ILONA: Nem hülyéskedünk és ... még nem veszekedünk.

IMRE: Nem is fogunk, csillagom, bármennyire is szeretnél.

ILONA: Szóval a téma nem érdekel. Pedig eredeti.

TAMÁS: Mondtam, hogy hagyd abba.

ILONA: Mit hagyjak abba? Még el se kezdtem.

TAMÁS: Ne is kezdj.

ANYU: De bizony kezdje. Imrének is tudnia kell.

IMRE: Már tudom.

ILONA: Mit tudsz?

IMRE: A témát, ami majdnem kifúrja az oldaladat. De most megfosztalak az előadás örömetől. Eljegyezted Saroltát, Tamás?

TAMÁS: Egyelőre csak meghívtam ma este.

IMRE: Jól tetted. Ti meg mit vagytok ezen megbotránkozva?

ILONA: Kikérem magamnak. Én nem vagyok megbotránkozva. Engem szóra-koztat. Te pedig egy poén-gyilkos vagy. Sohasem lesz belőled drámaíró. Hát nem érted, mezialiansz... (*nevetve ki*)

ANYU: Mit mondott, mi lesz?

IMRE: A mezialiansz francia szó. Azt jelenti, hogy rangon alul házasodni vagy menni férjhez.

ANYU: Dehát ezt nem lehet... A mi családunk mégiscsak... Ezt nem teheti meg velünk Tamás. Ezt nem teheted. Az apád, mit szól majd az apád. (*kimegy, méltatlankodva. Imre félig kikíséri, majd visszafordul nevetve. Tamás is elmosolyodik, majd együtt hahotáznak*)

IMRE: Hát ez óriási! Nem teheted. (*hátha veregeti az öccsét*) Mezialiansz. Fordított mezialiansz. Igaza van a fruskának: kitűnő vígjátéktéma. Mert mióta a világ világ, mindig a fordítottja... Nahát öregem!

TAMÁS (*miután kinevette magát*): Én megyek is érte.

IMRE: Itt a kulcs. Hozd kocsival. Így stílusosabb.

TAMÁS: Talán mégsem.

IMRE: Kocsival, ha mondom! Mutasuk meg, mennyire értjük már... hogy meg tudjuk adni mi is a módját. (*Tamás kimegy, Imre bemegy az egyik földszinti szobába*)

(*Zsuzsi jön, virágkosarakat hoz, lerakja a többi mellé, nézi, hova lehetne rakni az útból. Rendezget, majd újra kimegy az előszobába, s egy összetekert piros szőnyeget hoz a hóna alatt. Egy darabig tanácstalanul áll, idegenül nézegeti a szőnyeget. Nem tudja, mitévő legyen. Beviszi az ebédlőbe, majd megint kihozza, de egyelőre nem teríti le. Közben kijön Imre ingujjban, papucsban, villanyborotvával a kezében, tölt az asztalon hagyott üvegből, élvezi, hogy Zsuzsi nem vette észre, fölhajtja a poharat, majd hangosan leteszi.*)

IMRE: Nnna!

ZSUZSI (*leejti a szőnyeget, megfordul*): Jesszusom, hogy megijesztett!

IMRE (*nevet*): Meg is akartalak. Örvendek, hogy sikerült.

ZSUZSI: Mért akart?

IMRE: Hogy lássam, milyen vagy, amikor megijedsz.

ZSUZSI: S milyen voltam?

IMRE: Mint akit megijesztenek.

ZSUZSI (*játszott csalódottsággal*): Csak olyan?

IMRE: Csak.

ZSUZSI: Már azt hittem, hogy különb.

IMRE: Ahhoz másvalaki kellett volna hogy megijesszen.

ZSUZSI (*nevetve*): S akkor különb lettem volna?

IMRE: Gondolom.

ZSUZSI: Szébb vagy csúnyább?

IMRE: Az attól függ.

ZSUZSI: Mitől?

IMRE: Az ijesztőtől. Más az, ha az ördög, s megint más, ha maga a mesebeli királyfi ijeszt meg.

ZSUZSI: S maga egyik se ezek közül?

IMRE: Sajnos, egyik se... Hacsak nem az ördög.

ZSUZSI: Az ördög nem lehet.

IMRE: Miért nem?

ZSUZSI: Mert az nem kopacodik. (*nevet és megint kezébe veszi a szőnyeget. Gondolkozik, hogy leterítse-e*)

IMRE (*ő is nevet*): Honnan tudod? Lát-tál te már ördögöt egyáltalán?

ZSUZSI: Nem, istennek hála, de úgy mondják, akik látták.

IMRE: Hogy mondják?

ZSUZSI: Hogy csupa szőr, tetőtől talpig.

IMRE: S ki látta?

ZSUZSI: Egy ember a falumban. (a szőnyeget megint leengedi) Amikor föl-akasztotta volt magát.

IMRE: És visszajött a túlvilágról, hogy elmondhassa?

ZSUZSI: Nem sikerült neki, lehasadt a szilvafa ága, ahova a kötelet kötötte. Erősen nagytestű ember volt, de most már csak az árnyéka. Ő mondta aztán, amikor megtalálták a fa alatt, mert az ijedtségtől elájult, azt mondta, hogy az ördögök, amikor a kötelet a nyakába vette volna, az ördögök elkezdték tüzes üszökkel hajigálni. (magyarázólag) Hogy nehogy meggondolja magát. Hát ő nem is gondolta meg, mert erősen el volt szánva a halálra. — A felesége miatt, mert az megszökött a molnárral. Bé-hunya a szemét, azt mondta, nehogy még idő előtt kiverjék, de úgyis látta őket. Borzasztó szőrösök voltak s feketék, mint a sötét éjszaka. Még csúnyábbak, mint amilyenek festeni szokták. El-rúgta hamar magát... de akkor lehasadt a szilvafa ága.

IMRE (nevetve): Többet nem próbálko-zott?

ZSUZSI: Nem az aztán. De beléöre-gedett. Tiszta fehér lett a haja. Igaz, a felesége is visszajött.

IMRE: S mégsem próbálta meg?

ZSUZSI (nevetve): Azt mondta, egyszer elég volt, egy életre.

IMRE (kis szünet után): Hát én meg-próbálnám. Megpróbálom. Mit szólsz hozzá?

ZSUZSI: Menjen már. Magát úgysem hajigálják meg.

IMRE: Már mért ne hajigálnának? Fé-l-nének tőlem?

ZSUZSI: Mert nem komolyan csinálná.

IMRE: Honnan tudnák az ördögök, hogy hogyan csinálom.

ZSUZSI: Tudják azok, hogy kit kell hajigálni. Próbálták azután többen, le-gények is, hogy ördögöt lássanak. De hiá-ba vették a kötelet a nyakukba, az ör-dögök nem jelentek meg. No de jól itt ragadtam. (kíntről Anyu hangja: „Zsu-zsi, Zsuzsi, gyere már!”) Már keresnek is. Megyék! Ezt a szőnyeget majd... nem tudom, hogyan akarja a nagyságosasz-szony.

IMRE: Ki akarja?

ZSUZSI: A nagyságos...

IMRE (játékosan megfenyegeti): A ke-gyelmes, az jobban talál a ház hangula-tához... Zsuzsi, Zsuzsi.

ZSUZSI: Mármint az édesanyja mon-dta, hogy hozzam be, hogy terítsük elébe, amikor jön a nagyságos... (Imre megint

megfenyegeti) Mármint az elvtárs édes-
apja.

IMRE (nevet a Zsuzsi zavarán, majd tetetett lemondással mondja): Hiába minden nevelésem. Belőled már... (meg-szóla a telefon. Zsuzsi visszafordul, de várja, hogy Imre vegye fel. Imre meg Zsuzsinak int) Vedd csak fel, nem va-gyok itthon. Nem tudod, van-e meleg víz a fürdőben?

ZSUZSI (int, hogy van, de még mi-előtt fölvenné a kagylót): Csak lehet, hogy foglalt, fönn üres. Halló, igen. A lány-nyal. Igen. Kérem szépen. Hogy nagyon sajnálják. Megmondom, keziticsókolom.

IMRE (miközben bekapcsolja a villany-
borotvát): Mit sajnálnak?

ZSUZSI: Hogy nem tudnak eljönni, Nagyék, hogy nem jöhetnek, mert a nagy-ságos asszony nem érzi jól magát.

IMRE: Csak sohase sajnálják (hirtelen a kifelé tartó Zsuzsi után szól). Mondd csak, Zsuzsika, biztos vagy te abban, hogy engem nem hajigálnak az ördögök?

ZSUZSI: Már miért hajigálnák?

IMRE: De, ha én komolyan próbál-nám.

ZSUZSI: Isten őrizzen, már miért tec-cene komolyan próbálni. (tréfásan) Nem elég szomorú ember maga ahhoz. (kíntről anyu hangja: „Zsuzsi, Zsuzsi!”) Most legalább jöjjön velem, s tartsa a hátát. (kiindul, de szembe jön vele Anyu)

IMRE: Tartom, Zsuzsi. Ennyire talán még futja a kurázsimból.

ANYU: Mi az ördögöt pepecselsz, s a szőnyeget se...

IMRE: Én tartottam fel. És eltaláltad. Éppen az ördögről volt szó.

ANYU: Ilyenkor kell trécselni, ami-
kor még fut a ház? Apád minden perc-ben megérkezhet s a vendégek is. (Zsu-zsihoz) Terítsd már azt a szőnyeget.

IMRE: Mit akarnak azzal, s miféle szőnyeg, édesanyám?

ANYU (zavartan): Leteríteni, hogy ami-
kor megérkezik. Azért küldték. Amikor a tévé...

IMRE: A tévé küldte a szőnyeget? El-
ment az eszük?

ANYU: Miért, fiam? Apu nem érdem-li meg, mint mások?

IMRE: Még a végén kiderül, hogy a virágokat is...

ANYU: Na jól van, hagyd a szőnyeget, de legalább a virágokat, ha már ennyi van belőlük.

IMRE: Ki küldte ezt a rengeteg vi-rágot?

ANYU: Küldte, aki küldte. Rakd fel szépen Zsuzsi a lépcsőre, két sorba.

IMRE: Mint Rómában a Spanyol té-
ren.

ANYU: Csak öljön a csúfság, csak öljön. Ahelyett, hogy segítenél, vagy legalább ne hátráltatnál. Neked is éppen itt kell borotválkoznod, fiam?

IMRE (befejezte a borotválkozást, a borotváját tisztogatja): Itt.

ANYU (tovább sűrűg-forog): A kisasszony is mindent szerzte-széjjel hagy. (a könyveket szedegeti fel a földről és a fekvőhelyről) Hozz egy seprűt Zsuzsi, hogy legalább a nagyját... délelőtt por-szívóztunk. (csengetnek) Csak nem az apád. (Zsuzsi kiszalad, Sándor jön fehér köpennyel karján, táskával)

SÁNDOR: Csokolom, mama. Tiszteletem, Imre bátyám.

IMRE: Szevasz, Hippokratész, ment?

SÁNDOR: Mint a karikacsapás. (tréfásan) A professor elismerése jeléül nekem adta a sztetoszkópját, de én természetesen nem fogadtam el.

IMRE: Gratulálok. (megtölti a poharakat) Nagyon nőjj!

SÁNDOR: Egészségünkre!

(Anyu a fejét ingatja)

IMRE: Nem iszol te is egyet, anyukám, a doktor úr vizsgálja öröme?

ANYU: Én, fiam, tudok örülni anélkül is. (odamegy, megcsókolja Sándort) Szedjétek rendbe magatokat, mindjárt itt vannak a vendégek.

SÁNDOR: Ha be tudnak jönni egyáltalán a virágtól. Az előszoba is tele van. Egy egész kocsiival hoztak, amikor jöttem.

IMRE: A tévé küldte, fogadni mernék, a tévé!

ANYU (sértődötten): És ha küldte, nem küldte rossz helyre. Jaj, be kell hozzuk. Zsuzsi, Zsuzsi. (Zsuzsi közben bejön kosarakkal. Telefon. Anyu, miközben a kagylót felveszi, mutatja Zsuzsinak, hogy hova rakja.) Halló, szervusz drágám. Minden percen itt lehet. Mire ideérték, drágám... hogy nem tudtok?... Beteg?... Szegény, hát igazán sajnálom, sajnálom, csókollak drágám, gyógyulást. Köszönjük. (leteszi a kagylót) Kissék nem tudnak jönni. Betegek.

IMRE (kimenőben visszazól): Nagyék sem, elfelejtettem mondani. Ők is betegek.

ANYU: Betegek? (kifelé indul ő is. A szembe jövő Zsuzsinak) Hordd be az egészet, Zsuzsikám. (megáll, s tanácsatlanul) Mi lehet? Járvány?

IMRE: Biztosan járvány. Sándor talán jobban tudja. (bemeget a szobájába)

SÁNDOR: Járvány? Nem tudom. Lehetőséges. A járvány mindig lehetséges. (veszi a táskáját, köpényét, indul a föld-

szinti másik szobába, Anyu is kimegy, megjelenik kibontott hajjal a lépcső tetején Ilona)

ILONA: Zsuzsi, Zsuzsi, gyere már egy percre. (Zsuzsi éppen kint van, észreveszi Sándort, aki meg is fordul) De te is kiséghetsz, ha leszel olyan szíves. Ezt a zippzárát a hátamon... (leindul a lépcsőn)

SÁNDOR (sietve föl a lépcsőn): Örömmel. Le vagy föl?

ILONA: Föl, csak vigyázz, a bőrömet is nehogy odacsípd.

SÁNDOR (félrelendíti Ilona haját): Ne félj semmit. Már meg is van.

ILONA (félredobja a szemébe hulló haját, s enyhe kacérsággal): Hű, de nagy szakértő vagy. Kösz. (megpuszítja Sándor arcát) Hívtál valakit?

SÁNDOR: Hová?

ILONA: Ide, ma estére. Partnernek.

SÁNDOR: Kit hívtam volna?

ILONA: Valakit, akinek a zippzárján szereztél a gyakorlatot. Tomi is hívott.

SÁNDOR: Igen?

ILONA: És méghozzá... de majd meglátod...

SÁNDOR: Eszembe se jutott. Vizsgáztam.

ILONA: Ja, persze, te vizsgáztál. És természetesen kitűnőre.

SÁNDOR: Akárcsak zippzárhúzásból.

ILONA: Akkor még egy puzsi, de ne pirulj el. (gyorsan szájon csókolja, s ott hagyja. Fölsiet a lépcsőn)

SÁNDOR (áll egy kicsit tétován, s leindul. Majdnem belelép az egyik virágkosárba. Ilona a lépcső tetejéről éppen akkor tekint vissza, elneveti magát, majd eltűnik. Sándor is nevet, megigazítja a kosarat, felvesz egy letörött szírat, nézegeti, tapogatja, végignéz a többi virágon, és nevetve bemeget a szobába)

ANYU (jön Zsuzsival): Talán igaza lesz Imrének, ha csúfságból mondta is, de te azért rakd csak a virágokat a lépcsőre meg a karzatra. Ott nem lesznek útban, s mégiscsak látható. Aztán kezdjél teríteni.

ZSUZSI (már fentről a karzatról): Hány személyre, mert Nagyék...

ANYU: Tudom, fiam. A Kissék sem... Hányra is? Ilona, Ilcsikém, gyere csak egy pillanatra.

ILONA (fésülködő köpönyben, fésülködve): Tessék.

ANYU: Te hány vendéget hívtál?

ILONA: Jönnek vagy tizen.

ANYU: Tízen?

ILONA: Lehet, hogy még többen Es-télyről volt szó. Nem?

ANYU: De mégis...

ILONA: Valakinek csak meg kell ennie a pulykát meg a malacot.

ANYU: Szerencséd van. Vannak, akik lemondták.

ILONA: Na látod, megmentettem a konyhád becsületét. Náci papáék még nem jöttek meg? *(csengetnek)*

ZSUZSI: Még nem, ha most nem ők jönnek. *(leindul a karzatról)*

ANYU: Hagyd csak Zsuzsi, majd én. Te csak láss a terítéshez, de szaporán.

ZSUZSI: De végül is hány személyre?

ILONA: Amennyi teríték van, annyira. Ha nem elég, majd sorban állnak.

ANYU: Intézzétek, ahogyan akarjátok *(kimegy)*

(Csönd, Ilona áll a lépcsőn, fészülködik, Zsuzsi a virágokkal szöszmötöl a karzaton, de mintha nem merne lejönni. Végül is nekiindul, amikor Ilona elé érne, Ilona elébe teszi a lábát.)

ILONA: Befújtál.

ZSUZSI: Mit csináltam?

ILONA: Beárultál. Bepanaszoltál. Attól féltél, hogy nem adom meg a pénzedet?

ZSUZSI: Nem. Dehogy. Kénytelen voltam.

ILONA: Kénytelen voltál. Vallattak?

ZSUZSI: Nem, dehogy, csak nem volt amit mondanom.

ILONA: Mondhatnékod volt, és nem volt amit mondjál.

ZSUZSI: Nem volt nekem mondhatnékom, de kicsúszott a számon... Mert a nagysága is kért, hogy adjak neki ötszáz lejt, s mondtam, annyit már nem tudok adni, mert már odaadtam a...

ILONA *(elneveti magát)*: Ja, így már egészen másképpen áll a dolog.

ZSUZSI: De nehogy szóljon az istenért... Nem szeretném, ha...

ILONA: Nem szólok. Itt a kezem. Szokott máskor is hozzád folyamodni?

ZSUZSI *(fejét rázza)*

ILONA *(ujját begörbítve mutatja)*: Így görbülj meg?

ZSUZSI: Nem, igazán nem szokott.. csak...

ILONA: Csak?...

ZSUZSI: Csak úgy hébe-korba fizetés előtt... De én igazán elmegyek, ha...

ILONA Isten őrizz! Csődbe jut az egész család. Mondd, sokkal tartozik?

ZSUZSI: Ne-ne-nem...

ILONA: Egyezer? Kétezer? Öt? (Zsuzsi a fejét rázza, majdnem elsirja magát) Lám-lám, aki ezekkel adós, bírja léssen annak, akit a szükség százasokat kunyerálni kényszerített. Jól van, na. Nem firtatom. (Megsókolja Zsuzsit) Megtésülködöm, és jövők, segíték teríteni. (fölmegy a lépcsőn)

ZSUZSI (nagyot sóhajtva lejön, felöleli a szőnyeget, s bemegy az ebéd-löbe)

NÁCI (hatvan körüli, de ötvennek sem látszó, majdnem fehérhajú, nagyon jó kiállású, közéletmetűnél valamivel magasabb. Nagyon elegáns. Úgy nyit be, mint aki hazajön) Adjisten. De kinek? (körülnéz, megköszörüli a torkát, odamegy a tükörhöz, haját, nyakkendőjét megigazítja, szemmel láthatóan meg van elégedve magával. Tölt az asztalon lévő üvegből, körbehordozza a tekintetét s a poharat, majd a lépcső felé fordulva, hangosan) Erőt, egészséget a ház népének! És a ház gyönyörűsége...

ILONA (leeresztett hajjal, kék ruhában kiperdül a lépcső tetejére) Megéreztem, hogy itt vagy. (csókot int és szalad le a lépcsőn)

NÁCI (fölhajtja a poharat, karját szét-tárja a lépcső alján, és ölbekapja Ilonát): Hogy te milyen gyönyörű vagy, kislányom! (összevissza csókolja, ringatja az ölében, mint kicsi korában szokta. Lép is párat vele)

ILONA (átfogja a nyakát, és őszinte, nagy cuppanós csókokkal csókolja a két arcát, homlokát, majd hirtelen a bajusza sarkát — egy kicsit már több a soknál): Szóltál?

NÁCI: Ha megígertem. Nyúlj csak be a mellényem zsebébe.

ILONA (csöngetnek. Ilona összerezdül a csergetésre, mintha le akarna szállni) Melyik zsebedbe?

NÁCI: Ott, ott, ott van a kicsi madár.

ILONA (kihúzza egy papírszeletkét): A tételek (megint arcon cuppantja Nácit, nyílik az ajtó, megjelenik Hosszúkás és a többiek. Sándor is kidugja fejét a szobájából, de vissza is húzódik)

HOSSZÚKÁS (mint a neve is mutatja, nyúlánk fiatalember, vissza akar lépni, de nem tud a többiektől): Bocsanat.

ILONA (leugrik a Náci öléből): Hosszúkás! Szia, srácok! Gyertek, gyertek, is-

merjétek meg Náci papát, a kereszt-apámat, a világ legdrágább emberét.

NÁCI (zavartan kihúzza magát): Túl-zás, túlzás.

(Bejönnek, benyomulnak vagy tizen, fiúk, lányok vegyesen, némelyik szakállal, hosszú hajjal, de azért az alkalomhoz öltözte. Gitárt, táskamagnót, sőt az egyik lány csokor virágot is hoz.)

ILONA: Ez itt Hosszúkás, a serif. Talán már ismeritek is egymást.

NÁCI: Hogyne, hogyne, örvendek.

HOSSZÚKÁS: Nem emlékszem, hogy találkoztunk volna.

ILONA (közbevág): Hát akkor most találkoztatok. Ez itt Cserép. (az egyik fiú meghajlik) Ugyanis kerámikus. Cinóber. (egy másik fiú is meghajlik) Ő festész. Ez a lány pedig Pipacs. De mondjátok tovább a magatokét.

(Odamennek, kezét fognak Nácival, nézelődnek, ellepik a színt, vannak, akik bennfentesebben mozognak, a többiek illendően, felszegen bámészkodnak. Szövegelnek)

CSERÉP: Jó kis bungaló, mi?

CINÓBER: Nem mondom, lehet itt harcolni.

HOSSZÚKÁS: Jó öreg szecceszió.

ILONA: Szóval ez a galerim, most pedig nyomás föl hozzám. Hosszúkás, vezérelj a népet, amíg én segíték előkészíteni a terepet.

(Fölszólalnak a lépcsőn, a gitáros viszsza-szól): Hangolni szabad?

ILONA: Szabad (a gitáros indulót penget. Eltűnnek a magasba, Pipacs lemarad)

PIPACS: Ne segítsek?

ILONA: Ha nagyon akarsz. (mondja, miközben a lépcső oldalában lévő könyvespolcra levesz egy könyvet, s abba rejti a markában szorongatott cédulát. Közben Náci torkát köszörülve pillog Pipacs felé)

NÁCI: Rám, úgy látom, nincs is már semmi szükség.

ILONA: Rád mindig szükség van. Gyere velünk, úgyis látom, nagy kedved van hozzá. (a szemével Pipacs felé int) De ne próbálj udvarolni Pipacsnak, mert rettentő féltékeny leszek. Pipacs nem azért van, hogy neki udvaroljanak. Ő van. Elle existe — ahogy a francia mondja. Létezik.

NÁCI: Végtelenül boldog vagyok, hogy létezik.

PIPACS (pukkedlázik): Köszönöm. (nagyvidáman mindhárman elindulnak az ebédlöbe, csergetés, kis szünet)

ANYU: Erre tessék, ez volna a nap-pali, innen...

KAMARÁS (középtermetű, pulóverin-
ges, feketeszeműveges alak. Vállán film-
feltevé, kezében kurtaszárú angol pipa,
inkább gesztikulál vele, mint szívja): Kö-
szönöm, kezit csókolom. Kitűnő! (körbe-
hordozza a tekintetét) Kitűnő terep, ki-
tűnő! És természetesen ide lép majd be
az ünnepelt. Kitűnő! Kérem a reflektó-
rokat. (két szerelő jön, két nagy reflek-
torral, mögöttük megjelenik a virágki-
hordó egy kosár virággal, de egyelőre az
ajtóban marad) Egy-két kockát pörge-
tünk előbb a házról, a bejáratról, az-
tán... Az egyiket ide (mutatja), a má-
sikát meg amoda. Kicsit odább. Úgy, úgy.
Hagyja, majd meglátjuk. (a szerelők a
két reflektort a színpad két oldalára,
majánem a függöny mellé helyezik) Ki-
tűnő! Itt a bejárat, ugyebár?

ANYU: Igen, az egyik. A főbejárat,
mert van egy (röstelkedve) olyan cseléd-
feljáró is, ahogy mondani szokták.

KAMARÁS: Köszönöm, minket a fő-
bejárat érdekel. S ott az az üvegesajtó?

ANYU: Az az ebédlő.

KAMARÁS: Ott lesz az ünnepi va-
csora, ugyebár?

ANYU: Ott lesz.

KAMARÁS: Kitűnő! S ez a lépcső?

ANYU: A szobákba, a hálósobákba...

KAMARÁS: Az ünnepelt szobájába is
természetesen. Kitűnő (fölszalad pár lép-
csőfokot, hintázik rajta, mintha teherbí-
rását próbálná. A virágkihordó leteszi
öleből a kosarat, szemmel láthatóan ér-
deklődéssel követi a tévés működését.
Közben Anyu tálcán pálinkát hordoz
körbe) Köszönöm, majd később. Előbb
lássuk, amiből élünk. (a műszak felé)
Maguk nyugodtan felhajthatják... Szó-
val ez a lépcső... Nagyon jól passzol.
Kár, hogy csak féloldalon fut. Sokkal
dekoratívabb volna, ha emerről is...
Szeretem a szimmetriát. (magyarázólag
Anyunak) Szimmetria-párti vagyok. Te-
hát konzervatív..., Ha időnk volna, rög-
tönöznek egyet erről is.

ANYU: Micsodát?

KAMARÁS: Társat a lépcsőnek. De
arra most, sajnos, nincs időm... Tehát
onnan érkezik, és itt megy egyenesen az
ebédlőbe.

ANYU: Először fel szokott menni a
szobájába. Most is fel fog menni.

KAMARÁS: Hát persze. És átöltözik.
Felteszi a kitüntetéseit. És akkor jön
majd innen spontánul, mintha akkor ér-
kezne. De ezt ugyebár előbb meg kell
szervezni. A hatás titka, kedves néném,
a szervezett spontaneitás. Nem igaz? Te-
hát ide terítjük a... Hol az a szőnyeg?
Nem hozták volna el?

ANYU: De, hogyne. Nem is tudom.
Zsuzsi, Zsuzsi! Hova tetted a szőnyeget?
(Zsuzsi jön az ebédlőből a szőnyeggel)

KAMARÁS: Köszönöm, már itt is
van. Tegye csak le, és gurítsa onnan erre
az ajtó felé, szép leány.

VIRÁGKIHORDÓ (fölv teszi a lábhoz
tett virágkosarat, előbbre lép): Bocsánat,
hogy beleszólak...

KAMARÁS: Tegye csak azt a kosarat
a lépcső aljához, s hozza be, ha még
van. Nem oda, fönebb!

VIRÁGKIHORDÓ: Itt bele találunk
lépni, kérem, amikor...

KAMARÁS: Maga csak ne aggódjék,
tata. Tegye oda, ahova mondtam, és lép-
jen arrább, hogy az a nagylány a sző-
nyeget leteríthesse.

VIRÁGKIHORDÓ: Bocsánat, hogy be-
leszólak. De tisztázni kéne előbb...

KAMARÁS: Mit kéne tisztázni előbb?

VIRÁGKIHORDÓ: Tisztázni kellene
először, véleményem szerint aztot kellene
tisztázni, hogy hova jön a test. Virágnak,
szőnyegnek az adja meg a... hogy hova
jön a test, kérem. Mert ugyebár, amint
tapasztaltuk, két bejárat van, illetve ki-
járat. Jó, hogy csak egy egyszerű sző-
nyegről és nem kapuról van szó. De
azért tisztázni kell, esetleges alkalmat-
lanságok, hogy ne mondjam, kellemet-
lenségek, mert könnyen repülhet... ha
a végtisztességtevő...

KAMARÁS: Miket beszél maga itt,
ki repülhet?

VIRÁGKIHORDÓ: Akárki repülhet, de
leghamarább az illető. Aki nem tisztázta,
hogy hova jön a test.

KAMARÁS: Miféle test?

VIRÁGKIHORDÓ (kihúzza magát): A
test, kollega úr, a test, mert a test do-
minál. Mindaddig, amíg a pap azt nem
kérdi fölötte, (patetikusan) halál, hol a
te fullánkod? Pokol, hol a te diadalmad?
Mert rendszerint ezt kérdezik, ha refor-
mátus az eltávozott, ha azonban katoli-
kus a megboldogult, akkor a kántor már
nem a testért esdekel (éneklő hangon)
Krisztus könyörülj neki.

KAMARÁS: Kicsoda maga? (a mű-
szakhoz) Hozzánk tartozik?

VIRÁGKIHORDÓ: Nem tartozom én,
kérem.

ANYU: A virágkihordó. Egy kicsit sok
virágot hozott ma, (mutatja, hogy felön-
tött) és minden kosár után...

VIRÁGKIHORDÓ: Szent igaz, nagysá-
gos asszonyom, sok virágot, de tíz eny-
nyit, száz ennyit is szívesen. Mert én
szeretéből... Olyan még nem volt, hogy
én ne szeretéből, pedig negyven év
alatt... azért mondom, mert nekem a

kisujjamban van az egész, kérem. Nem most tanulom én a szakmát.

KAMARÁS: Hagyja a szöveget tata, most nem érünk rá. Álljon arrább, hogy a szöveget végre...

VIRÁGKIHORDÓ: És ha nem állok? bocsánattal legyen mondvá, és ha nem állok... Akit már félreállítottak, azt már nem lehet félreállítani. (*barátságosan, szinte rábeszélően*) Jót akarok én magának, barátom... Mert jó, hogy én most csak egy öreg virágkihordó vagyok. (*Kamarás legyint, erre ő fölpaprikázódik*) De én most is valódi, élő virágokat hordok. Nem olyanokat, mint maga, viaszból meg nájlönből. Én még soha be nem csaptam sem a néhait, sem a végtiszteséget tevő vendégsereget... Mert jó, hogy most én csak egy öreg virágkihordó vagyok.

KAMARÁS: Na jól van, jól, ezt már hallottuk. (*elindul föl a lépcsőn*)

VIRÁGKIHORDÓ (*megy utána*): Mit hallott maga? Nem hallott maga semmit. Hallotta maga azt, hogy én is rendeztem?

KAMARÁS: Nem hallottam, bocsánattal legyen mondvá, de elhiszem, elhiszszük.

VIRÁGKIHORDÓ: Maga csak ne higgye! És ne beszéljen a mások nevében. Hátha mások nem hiszik, akkor meg mért beszélünk a mások nevében, he, miért? Nincs igazam? Mondják meg, ha nincs igazam. De én nagy dolgokat rendeztem... a legnagyobbakat, a legvégső megfogalmazásokban, ahogy irták a munkámmal kapcsolatosan. (*bűszkén kihúzza magát*) Én temetésrendező voltam, kérem. Arra el lehetett jönni, amit én...

KAMARÁS (*nevetve, a többiek is derülnek*): Na jól van, tata. De most eltévesztette a házszámot. Itt nem temetés, ünnepség készül.

VIRÁGKIHORDÓ: Azt én jobban tudom, hogy mi készül. Nem először járok a háznál... Dolgoztam én élőkkel is... Eh, mit strapálok magam. (*legyint, motyog, megint legyint*)

ANYU: Nem először, persze. De menjen már na, hátha újabb virágokat kell hoznia.

VIRÁGKIHORDÓ: Ne tessék aggódni, kezit csókolom, ne tessék aggódni. (*kiindul, de megfordul*) De én élő virágot vittem a halottnak is. De ez az úr itt, ... azt hiszi, nem látom a csalást? (*letör egy művirágot*)

KAMARÁS: Mit csinál, ne bántsa, a végén még...

VIRÁGKIHORDÓ: Magával fizettetik meg, ugye? Imputálják.

KAMARÁS (*a műszakiakhoz*): Kérem, távolítsák el.

VIRÁGKIHORDÓ: Nem kell engem eltávolítani, mert én már el vagyok távolítva... Segíteni akartam, de nem érdemli. Az ilyen nem érdemli. (*kimegy*)

KAMARÁS (*megkönnnyebbülten*): Eredeti figura, he-he-he, eredeti. Na, guritsa azt a szöveget, bogaram.

ANYU (*mentetve, mintha tehetne róla*): Kedves ember, igazán kedves ember ő különben, régen ismerjük, csakhát az ital... az ital. Mindig ő szokta hozni a virágot, csakhát... Zsuzsi, engedj ki. (*Zsuzsi leteríti a szöveget, indulna*)

KAMARÁS: Így. Kitűnő! (*megint nyílik az ajtó, jön a virágkihordó*) Na, mi van már megint?

ANYU (*most már egy kicsit szigorúbban*): Menjen már, kedves. Hátha már várják, és bezár az üzet.

VIRÁGKIHORDÓ: Megyek, kezit csókolom, mindjárt megyek. De meggondoltam. Pedig nem érdemli. (*jóságosan*) Nem érdemli ez a fiatalember. De én nem kívánom a kárát. Senkinek se kívántam a kárát soha életemben. Nem vagyok kárörvendő, kérem. Az én példamból azt akarom, hogy abból tanuljon. Ezért mondom, tisztázni kell, hogy hová jön a test, és csak azután állítsuk fel a kaput. Mert az élőkkel nem lehet kukoricázni, kérem. Mert én is annak idején, amikor maga a kormányzó úr látogatott el a mi városunkba, a város egy szép kaput faragtattott, amin által érkezhessen, én vezettem le az egész ügyletet. (*főlemeli az ujját*) Csakhogy a városnak három bejárata volt. Egyik délről, a másik északról, a harmadik nyugatról, vagy még inkább délnyugat...

KAMARÁS: Nézze, tata.

VIRÁGKIHORDÓ: Ne szakítson félbe, ha már maga miatt visszafordultam.

KAMARÁS: Hordja el már magát, amíg szépen beszélék.

VIRÁGKIHORDÓ: Nyugalom, nyugalom, már nem beszél szépen. Pedig tanulmányos dolgot akarok... Mert hány bejárata van a háznak? Na hány?

ANYU: Kettő, de most már igazán menjen.

VIRÁGKIHORDÓ: Ez az, kezit csókolom: kettő. Nem három, csak kettő. De kettő is elég ahhoz, hogy tévedhessünk. Mert ez a fiatalember ide dirigálja a szöveget, de hogyha a test amarról érkezik?... Jó, hogy csak egy szőnyeg, de akcióban mozgatni, amikor már a végtisztesség...

KAMARÁS: Na most már fejezze be, és lépjen le, amíg...

VIRÁGKIHORDÓ: ...amíg szépen beszél. Szépen beszél. Mindjárt befejezem, mert fölállítottam a kaput a déli bejáráshoz. De akkor jött a hír, hogy északról méltóztatik érkezni. Hamar oda a kaput, de már be volt ásva, kérem. Még oda sem érkezünk jóformán, amikor sürgönyöztek, hogy nyugatról méltóztatik érkezni. Aztán mégis csak délről érkezett. De már nem volt időnk... Úgy vonult be kapu nélkül. Engem pedig... (mutatja, hogy repítették) Hát ezért mondom, bocsánattal legyen mondván. (megfordul és kimegy)

(Mind nevetnek, Zsuzsi utána megy)

ANYU: Vigyázz, Zsuzsi, nehogy még egyszer meggondolja magát.

KAMARÁS: Hálásan köszönöm. (egy pillanatra bizonytalanul áll, a szőnyegre mered. Legyint. Magabiztosan felkapja a fejét) Kítúnó! (a műszakiakhoz, akik végig a reflektorral, huzalokkal bajlódtak, csak a virágkihordó nagyobb szövegeinél álltak meg) Na nézzük csak... A virágokat egy kicsit dekoratívabban kérném. Nézzék meg, maradt-e még odakünn virág.

ANYU (jön, újra egy kosárral): Ez az utolsó.

KAMARÁS: Kár, pedig...

ANYU: Hacsak a virágkihordó...

KAMARÁS: Köszönöm, nem kérek belőle. (nevet) Inkább maradjunk ennyivel. Legfeljebb még hozatunk a színházból. Ide (fölmutat az erkély közepére) egy szép babérkoszorút gondoltam. Na, majd telefonálok. És egy-két kosár egészen égővöröset.

ANYU: Elég ez... A képen úgyis csak fekete meg fehér...

KAMARÁS: De én egy kis színes dokumentumfilmre is gondoltam, néném.

ANYU: Filmre? Színesre?

KAMARÁS: Bizony, néném. Egy kis színes, ez lenne az én meglepetésem.

ANYU: Kedves, igazán kedves. (néz körül, mivel is hálálhatná meg) Igazán nem akar egy pohárkával? Valódi.

KAMARÁS: Nem, nem, köszönöm. (a két reflektor felé hátrál, leguggol, és a kamerával a szőnyeget pásztázza) Ha lenne olyan kedves, néném, végigmenni a szőnyegen, hogy a fényeket be tudjuk állítani.

ANYU (ijedten): Jaj, nekem átal kellene öltöznöm.

KAMARÁS: Csak próba. Tessék csak úgy az ebédlőajtó felé. Egész könnyedén. (Anyu kihúzza magát, és kackiásan elindul) Úgy, úgy, kérem a fényeket. (bekapcsolják, Anyu a szeméhez kapja a kezét) Na, most induljon az ajtó felé. Úgy, úgy.

Kítúnó! (mire az ajtóig érne, kinyílik, és jön Ilona háttal, Pipacs és Náci)

ILONA: Kész a terítés. (megfordul és meghökken a nagy fénytől) Jesszusom! Mint egy kisérlet. Anyukám, mit csináltak?

ANYU (hunyorog a fényben): Próba.

KAMARÁS: Kapcsolják ki! (fölugrik, az ajtó felé siet) Jóestéket kívánok. Kezüket csókolom. Elnézést a zavarásért.

ILONA: A tévétől?

PIPACS: Kamarás!

KAMARÁS (meghajlik, kezét csókol): Ahogy mondani tetszett, kezit csókolom, a tévétől. Nevem Kamarás, a kamerás, he-he-he. Szia, Pipacs. Tiszteletem, bátyám.

ILONA (Pipacshoz): Ti ismeritek egymást?

PIPACS: Ojjé!

ILONA: Nem is mondtad, hogy ilyen ismeretséged...

KAMARÁS: Letagad, letagad, kezit csókolom, pedig én...

PIPACS: Imádsz, ugyebár.

ILONA: Nahát! És helyszíni adás lesz?

KAMARÁS: Ó, nem. Az megoldhatatlan. Filmről. Csak filmről.

ILONA: Filmeznek? És csak a papát?

KAMARÁS: Ó, nem.

ILONA: Minket is? Szólj már Pipacs, hogy minket is.

KAMARÁS: Szükségtelen a közbenjárás. Az egész háznépet. Sőt, még egy kis színesre is gondoltam.

ILONA: Igazán? Jaj, de izgalmas. De ugye itt marad? Estére, végig. Bulizunk egyet. Biztassad, Pipacs.

PIPACS: Karóval se lehetne elkergetni.

KAMARÁS (elereszti a füle mellett a megjegyzést): Ha ilyen szép lány marasztal, örömet, pedig...

ILONA: Semmi pedig. Itt marad és kész.

KAMARÁS (meghajlik): De most, ha megengedik, folytatjuk, és szíves közreműködésüket kérem a fénypróbához. (visszahátrál) Fényt! Úgy, tessenek egész lezseren jönni, csevegni, társalogni. Megállni! Le a fényt. (a műszakhoz) A sminkelő még nem jött? (nyílik az ajtó, és jön a sminkelő)

SMINKELŐ: Itt vagyok, Kamarás úr. Jóestét, kezüket csókolom.

KAMARÁS: Kítúnó, akkor lásson is munkához.

SMINKELŐ (kezdi bontani a táskáját) Hol és kiket?

KAMARÁS (a megriadt Anyura meg a többiekre mutat): Egyelőre a hölgyeket és az urat... és gondolom, itt meg is lehetne ejteni.

SMINKELŐ: Kérem.

KAMARÁS: Nem nagy dolgról van szó. Egy kis élénkséget az arcokra, a fény vakít és fakít, he-he-he. Sajnos, ezen túl kell esni. Egy kis tén, egy kis pirostitó.

ANYU: Hogy kifessenek? Nekem, lelkem, még az életben nem volt festék az arcomon.

ILONA (közbevág): Hát most lesz, anyukám.

KAMARÁS: Semmiség az egész, né-ném.

ANYU: Nem lehetne anélkül?

ILONA: Ugyan már, anyukám. Hát ne légy gyerek. Ne alkudozz. Ez hozzátartozik. Különbösen is jól fog állni neked. Úlj le szépen erre a székre. (már tolja is alá a széket, s int a háta mögül a sminkelőnek, hogy kezdje)

SMINKELŐ: Tessék csak egész nyugodtan ülni. Egy-két simítás, és tíz évvel fiatalabban tetszik fölkelni. (Anyu feszkelődik a széken, a sminkelő munkához lát, a többiek kíváncsian körülállják, biztatják, nevetnek)

ANYU: Van is mit nevessetek. Vénseggemre maskarát csináltak belőlem. De siessünk kérem, minden percben itt lehet a férjem. Legalább ő ne lássa.

ILONA: Ha meglát, újra megkéri a kezedet.

SMINKELŐ: Tessék csak még maradni. Egy kis púder, egy kis árnyalás. Most egy kicsit így. (mutatja a szájával) Mintha csókra tetszene tartani. Így, így, nagyszerű! Csiribiri-csiribá. Kész is van, tessék a tükörbe pillantani. (elébe tartja a tükröt)

ANYU: Jézusmáriám! (de azért látszik, hogy nincs ellenére) Nahát!

ILONA: Gyönyörű vagy, anyukám!

PIPACS: Igazán nagyon jól áll.

SMINKELŐ: Itt ez a szalvetta, ha melege találna lenni, akkor tessék csak így óvatosan lelapogatni. Így, így. Kérem a következőt.

ANYU (föláll): De én mégis azt mondanám, be kellene menni a...

NÁCI: Ez már igen! Ezután már meg se tudsz lenni enélkül.

ANYU: Jó, jó, de azért el ne mondd Teréznek.

NÁCI: Teréz ekkora kora óta (mutatja) festi magát.

ANYU: Azért mégis.

ILONA: Te is fogod festeni magad. Én majd szépen megtanítalak.

SMINKELŐ: Kérem a következőt.

ANYU: Jó, jó, megtanítasz, de azt mondanám, be kellene menni a fürdőszobába vagy valamelyik szobába, mert ha találunk jönni a vendégek...

KAMARÁS: Okos gondolat, úgyis lenne itt még egy-két tennivaló. (Ilona felé) Szabadna telefonálnom?

ILONA (miközben segít összeszedni a sminkelő szereket): Hogyne, tessék, ott a telefon. (vidáman vonulnak be az egyik földszinti szobába. Náci marad utoljára)

NÁCI: Kérem, nekem feltétlenül muszáj?

KAMARÁS: Muszaj, bátyám, muszaj, nincs kivétel. Különbösen is bátyám az ünnepezt legjobb barátja. Ha jól vagyok értesülve.

NÁCI: Kitűnően van értesülve. Hát akkor alávetem magam. (a többiek után megy)

KAMARÁS: Maguk meg nézzenek szét az ebédlőben, hogy ott mik a lehetőségek. Én is ott leszek mindjárt, csak előbb telefonálok. (a két műszaki elindul táskával, huzalokkal) De kérem. (megfordulnak, Kamarás játékosan megfenyegeti őket) Csak a technikai lehetőségeket. (A műszakiak kimennek, Kamarás leül, rá-tölt a pipára, majd fontoskodva szemléli a színt, kezébe veszi az üveget, szagolgatja, elismerően bólint, de leteszi, rá-erősen tárcsáz) Halló! Itt Kamarás. Te vagy az? Már éppen hívni akartál? Telepátia, öregem, telepátia. Van még valami virágunk? Valami élénkebbet, vöröset. Égővöröset. Csak bízd rám. Hogy itt mi készül, öregem! Nincs kedved lejönni? Itt van Pipacs is. Micsoda?... Hogyhogy én sem. Micsoda? Ne hülyülj, öregem. Hát majdnem félórát adtak. Hogyhogy lefújták? De hát ez lehetetlen (halkabba fogja) Tapintatosan? Hát ne toljatok ki velem. Tudod, hogy egy kis színt is akartam, a fene egye meg. És micsoda vacsora van itt kilátásba. Meg buli. Hogy maradjak? De üressel? Hát nem lehet. Nem lehet. (még halkabba fogja) Kifestettem már az egész familiát. A fenébe, de kellemetlen. Hát jó. Akkor üressel. Szevasz. (leteszi a kagylót, fejét vakarja, pipáját piszkálja, tölt az üvegből. Ebben a pillanatban a sminkelő hangja: „Kérem a következőt!“ Áll, hirtelen fölhajtja a poharat, kuncogni, nevetni, majd hahotázni kezd. Nem veszi észre, hogy a cselédebejárón jön Apu)

APU (ballonnal a karján, táskával, szemmel láthatóan fáradtan, megáll, nézi a virággal teli nappalit, majd a kacagó kamerást. Amikor az észreveszi, megszólal): Örülök, hogy ilyen jól érzi magát.

KAMARÁS (hökkenten): Kihez van...

APU: És nekem? (ledobja a ballonját egy szék karjára)

KAMARÁS (észbekap): Jaj, bocsánat, alig ismerem meg, bocsánat. Arról tetszett jönni? (mutat a cselédlepcső felé)

APU: Én arról.

KAMARÁS: Kamarás vagyok, a tévétől, amint tetszik látni. És bocsásson meg.

APU: Látom. Nem tesz semmit. Én kérek bocsánatot, ha esetleg sokáig várokoztattam volna.

KAMARÁS: Ó, dehogya, dehogya. Erről tetszett jönni, ugyebár. *(megint oda mutat, de észébe jut, hogy ezt már kérdezte. Hirtelen a szőnyegre pillant)* Egészen megzavart, ugyanis arról vártuk.

APU: Erről szoktam, amikor nagyon fáradt vagyok, hogy ne sajnáljanak.

KAMARÁS: Fáradt, fáradt. Valóban nagyon sápadtnak látszik. Fárasztó, fárasztó napja lehetett, s akkor még mi is itt...

APU *(legyint)*: Megszoktam.

KAMARÁS: Na de nem tesz semmit. *(magáratálálan)* Majd egy kis szint varázsolunk az arcára, mert ezek a lámpák aztán még jobban vakítanak, fákítanak. *(a sminkelő hangja: „Kérem a következőt!”)* Erre tessék talán. A család nagy része már átesett a varázslaton.

FÜGGÖNY

MÁSODIK FELVONÁS

SZÍN: ugyanaz, a háttérben a kettős nagy üveges ajtó mögött zajlott le a vacsora, s ott folyik most a fiatalok mulatozása is, meg az onnan szolgáló teraszon, de hát ez úgysem látható. A mulatozás hol gyengébb, hol erősebb zaja-zenéje, s olykor a matt üvegen látható táncoló árnyékok mozgása festi alá, a rendező belátása szerint, a napaliban történeteket. Amikor a függöny felgördül, a szin üres, twist harsog az üvegajtó mögül, ornan jön Ilona, táncról pirosodva, s nemsokára nagyon megpendülve Náci bácsi.

ILONA: Repülni tudnék, repülni.

NÁCI: Hát akkor repülj, angyalkám.

ILONA *(hátrafordul, kicsit meglepetten, mintha nem az öreget tudta volna maga mögött, majd egy árnyalati színeléssel)*: De az angyal te vagy, Náci, én amint ígértem — *(leengedett haját meglibbentí)* — csak boszorkány vagyok.

NÁCI *(magához húzza)*: Mást is ígértél.

ILONA *(megadóan hátraejti a fejét, Náci kicsit tétovázik, de aztán mohón szájon csókolja. Arnyak az üvegajtón, de nem nyílik ki, szétrebbenek)*

NÁCI: Boszorkány, angyali boszorkány.

ILONA: Hogy te milyen költői tudsz lenni; nem írsz te verseket is?

NÁCI: Írtam, fiatalkoromban, de az...

ILONA: Szerelmeseket?

NÁCI: Azt is, de inkább forradalmiakat.

ILONA: Meg is jelentek?

NÁCI: Csak újságban.

ILONA: Megjelentek?

NÁCI: Néhány.

ILONA: Nem is mondtad eddig, hol jelentek meg?

NÁCI: A... de csak forradalmiak, akkor olyanok voltak az idők.

ILONA: S a szerelmesek, azokkal mi lett?

NÁCI: Azok úgy maradtak, azoknál, akiknek... akikhez, ha még megvannak.

ILONA: Akiknek, akikhez! Nagy va-

gány vagy te, Náci.

NÁCI: Öreg leányok már azok.

ILONA: Teréz mamához is írtál? azok csak megvannak?

NÁCI: Igen, persze, őrizgeti talán.

ILONA: El fogom kérni tőle.

NÁCI: Eszedbe ne jusson!

ILONA: De, de elkérem, ha már hozzám nem írsz.

NÁCI: Hozzad?

ILONA: Miért ne?

NÁCI: Nem tudok, nem tudnék én olyat, ami hozzád... Régen volt már az, angyalkám.

ILONA: De én nagyon szeretném, ha hozzám is írnál verset.

NÁCI *(már ülnek az asztal mellett, sőt-töttek is, ellágyulva. Átöleli, homlokon csókolja)*: Angyalka, angyalkám.

ILONA *(visszacsókolja előbb a homlokát, majd a száján)*: Én nem tudlak megihletni? Azok a régiek különbek voltak?

NÁCI: Szamár vagy, szamárka. Én pedig egy vén szamár. *(iszik)* Jaj, de meghülyültem.

ILONA: Már megint lelkizel. Ilyen az élet. Azt mondják, nyugaton nagyon természetes.

NÁCI: Méghogy természetes, az apád a legjobb barátom...

ILONA: Családban marad.

NÁCI: Ne légy gonosz, csak gonosz ne légy, nekem kellene, nekem kellett volna...

ILONA: Átveszem fele terhedet, nagykorú vagyok. De ne légy unalmas, mert itt hagylak. Inkább mondd el egyik versedet, de egy szerelmeset, mintha nekem írtad volna.

NÁCI (*gondolkozik, mintha a szavakat keresgelné*)

ILONA: Nem jut eszedbe? Akkor írd át egy újat. Rögtönöz, a költők tudnak.

NÁCI: De én nem vagyok, legfennebb lehettem volna, valamikor.

ILONA: Ha már én nem tudlak megihletni, inspiráljon ez a gyűrü, nézd, de gyönyörű!

NÁCI (*döbbenet*): Kitől kaptad? Honnan van?

ILONA: Féltékeny vagy? (*kuncogva, tölt, iszik*)

NÁCI: Az a fiú? Az a hogyhívják?

ILONA (*nevetve, majdnem hahotázva*): Féltékeny vagy, méghozzá hogy Hosszúkás? Olyan sóher, mint a templom egere, a kávéját is én... (*elharapja*)

NÁCI: Azért még valahonnan... (*mutatja, hogy elemelhette*)

ILONA: Ugyan honnan, egy ilyen darabot? (*és újra megsüllogtatja Náci orra előtt*) Nem hányódik csak úgy úton-útfélen.

NÁCI: Valódi?

ILONA: Én is ezt kérdeztem, amikor megláttam. Blauweiss.

NÁCI: Micsoda?

ILONA: A legértékesebb briliáns. Most néztem meg a lexikonban, mert a baronessz csak úgy bemondata: blauweiss.

NÁCI: Kicsoda?

ILONA: Hát nem tudod? Sarolta, a sógoróm. Reméljük, hogy az lesz.

NÁCI: Nem értem.

ILONA: A Tomi menyasszonya, menyasszonyjelöltje. De remélem, hogy már jelöltje.

NÁCI: Az a kedves lány, aki Tamással?

ILONA: Az az. Az a kedves baronessz.

NÁCI: És neked adta, máris?

ILONA: Kölcsön adta, megszánt, mert látta, hogy esik ki a szemem érte. Ma estére kölcsön adta. És én boldogan csillogtatom éjfélig, de lehet, hogy tovább méltóztatik maradni, mert holnap vasárnap, s nem kell bemennie a tekereselőbe. Istenem, ha nekem egyszer egy ilyen gyűrűm lehetne.

NÁCI: Annyira tetszik neked?

ILONA: Imádom az ékszert.

NÁCI: Megvegyem neked, ha annyira imárod?

ILONA: Nem adja el. Örökség. A nagymamától.

NÁCI: Vegyek neked?

ILONA: Vennél?

NÁCI: Mit nem vennék én neked!

ILONA: De borzasztó sokba kerülhet az ilyesmi... Majdnem kétkarátos.

NÁCI: Mennyi az a borzasztó sok?

ILONA: Fogalmam sincs, de nagyon drága lehet. Talán nincs is annyi pénz... De nem baj, ha nem is nagy, csak briliáns, valódi briliáns legyen. (*Kis szünet után*) És te vagy az egyetlen, aki vehet, akitől elfogadhatok. A keresztapám vagy. (*szünet*) Ha akarod, gyereket, fiút szülök neked. De miért is nincs nektek gyerekek?

NÁCI (*elképedve*): Gyereket?

ILONA: Nem szeretnéd? Soha nem kívántál, nem akartatok?...

NÁCI: Miket beszélsz? Gondold meg, egy gyerek rettenetes...

ILONA: Mért volna rettenetes? Senki se sejtene; megszülném, ti örökre fogadnátok... én meg elviselném a szegényét.

NÁCI: Ilona, angyalkám... én félek tőled...

ILONA: Félsz, hogy nem tudnál?

NÁCI: De nekem, nekünk még ha történe is köztünk... de nekünk soha... pedig nagyon szerettem volna.

ILONA: Hátha nem benned volt, nem benned van a hiba? (*főláll, az előszoba felé indul. Náci annyira zavarban van, hogy csak ül, ül, bámul Ilona után, amíg az kimegy*)

IMRE (*az üveges ajtón egy üveggel a kezében s két pohárral*): Társat keresek, gazdát ennek az árva pohárnak. (*tölt, leül Nácival szembe*) Proszit! Mit töprengsz? Teréz mamáért aggódsz? Disznó egy betegség az a reuma, senki sem ért hozzá.

NÁCI (*mintha valóban azon töprengett volna, méltatlankodva*): De a legjobb professzor is tehetetlen legyen! Képzeld, azt mondta, neki is fáj keze-lába. Magán sem tud segíteni. Menjen fürdőre. Nem mondom, szokott használni, utána jobban érzi magát. Ideig-óráig, egy-két hónapig. De aztán még kegyetlenebbül előveszi. S milyen hirtelen. A délután még nem volt semmi baja... Elvégre nem ülhet mindig a fürdőn, és nem is javallják. Nem lehet kimutatni, csak fáj. Hajlam, hajlam, folyton csak azt hajtogatják.

IMRE: Tisztára közügyi betegség.

NÁCI: Micsoda?

IMRE: A tünetek... Olyan ez a betegség, mint a bürokrácia. Ez jutott eszembe a reumáról. Mert ugye Teréz mama is már évek, évtizedek óta szenved miatta?

NÁCI: Kicsi kora óta.

IMRE: Na látod, s külsőleg semmi sem látható.

NÁCI: Semmi. Különben egészséges. Semmi nyoma.

IMRE: Valószínű, a rendszeres fűrdők miatt, vagy lehet, hogy ez egy olyan-fajta reuma, mert van, aki deformálódik még akkor is, ha rendszeresen kezelteti magát.

NÁCI: Kitűnően értesz hozzá, ja per-se, te is reumás vagy.

IMRE: Én is, és rajtam sem mutatható ki. Gyakorlatból mondom, olyan, mint a bürokrácia nyavalyája, még abban is hasonlítanak, hogy örökletes, a hajlam örökölhető. Mint ahogy Teréz mama is bizonyára még valamelyik nagyanyjától vagy szépájától örökölhette. Nem érted?

NÁCI: Nem.

IMRE: Pedig te doktor vagy. Vezető ember. De te is sokszor éppen olyan tehetetlen vagy a társadalom izület-bántalmaival szemben, mint a professzor a felesége panaszjaival. Azt mondod, hogy nekem is fáj, és elküldöd a beteget valamelyik hivatalba, hogy ott gyógyíttassa magát. Most sem érted?

NÁCI: Értem, de a hasonlat mintha sántítana.

IMRE: Ezt minden hasonlatra rá lehet fogni, ha a lényege kényelmetlen. *(tölt)* De a hasonlatnak az a funkciója, még a legblódebbnek is, hogy érthetőbbé akarja tenni a dolgokat. A hasonlat — tett. De ígyünk is valamit ekkora bölcsességre. Szevasz, öreg harcos. *(isznak)* Csak még azt mondd meg...

(Megnyílik az üveges ajtó, Hosszúkás dugja be a fejét, majd bejön, egyelőre nem veszi észre az ott ülőket.)

HOSSZÚKÁS: Babu, Babuci! Hová tűntél? *(körülfuttatja tekintetét)* Bocsnát, Imre bátyám, nem láttatok Babut?

IMRE: Kicsodát?

HOSSZÚKÁS: Babucit, Ilonát.

IMRE: A húgomat? Nem is tudtam...

NÁCI: Tőlem ugyan nem kérdezted, de azért megmondom, kiment a konyhába.

HOSSZÚKÁS: Nem tudtam, hogy a bácsi a gardedamja. Mondják meg, ha látják, hogy a társaság már nagyon reklamálja.

IMRE *(ugratva)*: A társaság, vagy csak az egyik tagja?

HOSSZÚKÁS *(elneveti magát, visszamegy a többi közé)*

NÁCI *(kis szünet után)*: Nagyon szemtelen ez a fiatalság. És hogy néznek ki! Nahát!

IMRE: Nem szemtelenebb, mint máskor.

NÁCI: Ugyan kérlek, én is voltam fiatal, a mi időnkben... s ez a viselet...

IMRE: Lári-fári, másképpen voltatok szemtelének. S az a bönadrág, az meg most nekik komikus. És Petőfinek is volt szakálla, pedig ő aztán egyéb sem volt, csak fiatal. Na! Ne zsémbelj, Náci, azt

kellene hinnem, hogy megöregedtél, de én inkább azt hiszem, hogy ez a fiú nem szimpatikus neked. Pedig igazán kedves gyerek. Mérnök lesz, és olyan magas épületeket emel majd, hogy már a fénykép láttán is szédülés környékezi az embert. *(Eközben jön Ilona, és úgy tesz, mintha nem venné észre őket. Siet át a színen Imre háta mögött, aki a Náci tekintetéből következtet. Hátrafordul.)* Babu, Babuci!

ILONA *(megáll, visszanez)*

IMRE: Babuci. *(Nácihoz)* Ez valóban Babuci. Érti. Mondd, húgocskám, mióta vagy te Babuci? Csak nem dobtad sárba gyönyörű nevedet is?

ILONA: Mit csodálkozol? Így hívnak, a társaságom, a többiek.

IMRE: Egy kicsit mintha megkészt volna *(mutatja a mellességét)* ez a keresztelő. Te mit szólna hozzá, Náci?

NÁCI *(hümmög, nem tudja, mit szólnon, mosolyog Ilonára)*

ILONA: Késő — nem késő... különben is utalom a nevedet.

IMRE: Ezt a gyönyörű nevet?:

Csupa I,
csupa i,
csupa o,
csupa a,
csupa tej,
csupa kéj,
csupa jaj,
Ilona...

(Kérdő hangsúllyal mondja az Ilonát.)

ILONA: Hagyj már a költőiddel, azokat is utalom.

NÁCI *(elképedve)*: Ilona, Ilicikém!

ILONA: Nekem meg folyton az a részeseges suszter jut eszembe a nevemről, az udvarból, abban a csupa-budi városkában, aki verte a feleségét, pedig az is szintén csupa I, csupa i volt, s aki ha csak tehetett, bemenekült hozzánk a konyhába, aki zokogott sokszor egész reggelig teljes terjedelmével. Föl kellett mosni a konyhát a könnyei után. Az ura meg odakünn hajnalig egyet üvöltözte: Ilona, Ilona, a végén már hörögte, míg bele nem aludt a hányadékába. Ott feküdt délig is a gyepen, s a legyek is mintha mind azt dongták volna körülötte: Ilona, Ilona. Nekem elég volt a nevemből. *(kimegy a mulatók közé)*

(Imre és Náci nevetnek, hogy szinte a hasukat fogják, isznak, nevetnek.)

NÁCI: Hát ezt jól megmondta. Eredeti teremtés, eredeti.

IMRE: Jól kivágta magát. Ki hitte volna, hogy az a suszter... Négy- vagy öt éves lehetett, amikor elköltöztünk. Nagyon érdekes.

NÁCI: Ilonának valóban nyomós oka

van, hogy ne szeresse a nevét. De a többiek, akik itt vannak például, némelyiknek négy-öt bece- vagy inkább álneve van.

IMRE: Stendhalnak több mint száz volt.

NÁCI: Kicsodának?

IMRE: Stendhalnak, a francia írónak.

NÁCI: Kérlek, az mégiscsak író.

IMRE: Volt. Már meghalt.

NÁCI (*észre sem veszi a közbeszúrást*): Az írónál szokás az ilyesmi.

IMRE: Hogy meghalnak? Szokás.

NÁCI: De ezek...

IMRE: ...ezek a fiatalok, úgy látszik, így akarnak tiltakozni...

NÁCI: Mi ellen, ki ellen?

IMRE: Ne ijedj meg. A nevük ellen.

NÁCI: A nevük ellen?

IMRE: A nevük ellen. A keresztségben vagy a névadásban kapott nevük ellen. Hát ha nem tetszik nekik. Te olyan természetesen, olyan igazságosnak találok, hogy egy rugdalózó, óbégató csecsemőt, a megkérdése nélkül, egyszerűen elneveznek Imrének vagy Ignácnak, vagy akár Ignatióknak, Emericóknak?

NÁCI: Bolondokat beszélsz. Hogyan lehet egy csecsemőt megkérdezni?

IMRE: Hogy lehet elnevezni valakit is a tudta nélkül, hogy aztán ha tetszik, ha nem, azzal a névvel élje le az életét? Ezt hogyan lehet?

NÁCI (*zavartan*): Ugyan már, ez így szokás.

IMRE (*tölt*): Mi az, hogy szokás? Hátha ezeknek a Hosszúkaséknak nem tetszenek a mi szokásaink? Más szokást akarnak divatba hozni. Vagy egyszerűen csak tisztességesek, álneven akarják kitombolni magukat, hogy ne hozzanak szegényt az anyakönyvi kivonatra. (*iszik*) Megőregedtél, Náci. Azt kell mondanom, megőregedtél. Nem ilyennek ismertelek. Pedig a szemed még most is táncolni szokott a szép fiatal lábakon, melleken.

NÁCI (*hetykén*): Megette a fene, ha már csak a szemem. (*tölt mindkettőjüknek, koccint*) De ott azért még nem tartunk!

IMRE (*a poharat a kezében tartja*): Már megjedtem.

NÁCI: Csak úgy eltöprengtem. Valahol azért mégiscsak nincs rendjén ezekkel a fiatalokkal. No nem az egészszel. Mert itt van például Sándor.

IMRE: Sándor?

NÁCI: Vagy az öcséd, Tamás. Ők mért nem úzik az eszüket? Mért nem bohóckodnak?

IMRE: Nem olyan a természetük. Nem is érnek rá, Sándor orvosnak készül, sokat kell tanulnia. Sok bajt lát, s látott

már gyermek korában, hamarabb érett.

NÁCI: És Tamás? Ő nem látott sok bajt, mindene megvolt mindig. Inkább lehetne aranyifjú, mint ezek.

IMRE: Ő meg túl korán kapott csömört. De mit állítod példának, nem tudod, hogy ő a család szégyene, aki nem volt hajlandó egyetemre menni? Szerelő. Pedig ez már afféle szégyen a mi körünkben.

NÁCI: De miért is nem ment? Ezt én sem értem.

IMRE: Merő makacsságból. Megutálta az iskolát. És igaza volt. Igaza van.

NÁCI: Hát igaza éppen nem volt. Egy tanítónő még nem az iskola.

IMRE: Neki, úgy látszik, egy tanítónő is elég volt, hogy megutálja, nemcsak az iskolát, de... Elképesztő, elképesztő, hogy mit művelhet a félelem... Az a szerencsétlen tanítónő... de látod, neki volt igaza, azóta már rég igazgatónő. A többi fejes papa nem volt olyan érzékeny, mint a miénk. A mi Tamásunk pedig belecsömörült. Kiűtött rajta az egészség, amikor kiderült, hogy negyedikés korában, osztályelső létere még a betűket is alig ismeri. Én vettem észre. Rettenetes volt. No de igyunk.

NÁCI: Valóban fölháborító. Micsoda talpnyalás. De hogyhogy igazgatónő. Arról volt szó, hogy repül. Hogy repült a tanügyből.

IMRE: Sok mindenről volt szó. Miért repült volna? Hová repült volna. Mondtam, hogy mások nem olyan érzékenyek. A papát nézték baleknek.

NÁCI: Elképesztő! De ez a Tamás, egy jellem. Római jellem.

IMRE: Ne sértegesd az öcsémet. Mi az hogy jellem, római jellem? A szavak már régen nem földik a valóságot. Állandó jelentésváltozásban élnek, és mindig bizonyos érdekek szolgálatában. (*tölt, iszik*) Jobban bepiszkolódtak, mint az emberek, mert hosszabb életűek. A szavak maguk a legjellemtelenebbek. Legtöbbjük olyan jellemtelen, mint Julius Caesar. Csak hatalmuk nincs olyan, mint Caesarnak. Különbben már rég kinyírták volna egymást. Föl kellene, a szavakat kellene végre fölszabadítani, visszaadni kinek-kinek a maga jelentését, jellemét. ... Tamás egyszerűen tisztességes, ha akarom naív, ha akarom buta, vagy egyszerűen gyáva... (*az ebédlőből jön Ilona és Anyu*) ... Szerény, makacs, önféjű, vagy mit tudom én micsoda. Lehet, hogy éppen jellem, maga a jellem tiszta előfordulási formájában, de mihez képest? Ausztrália messze van. De mihez képest?

ILONA: Gyere már, Náci papa, mit szaval neked ez a Tyetyerev.

ANYU: Hogy mondhatsz ilyet Imrére.

ILONA: Ne izgulj, anyukám. Az csak egy figura.

ANYU: Miféle figura? Imre nem figura.

ILONA: Csehov-figura.

IMRE: Gorkij, te liba.

ANYU: Az én fiam nem... (*gyanakodva*) mi az, hogy Csehov?

ILONA (*gonoszokodva*): Porszívó anyukám. Porszívó. Úgy, mint Csajka.

IMRE: Hordd é innen magad, te lepra. (*Ilona kézenkapja Nácit, és vihogva kicsipeli*) Csehov egy író volt, édesanyám, egy nagy író. Egy nagy orosz író.

ANYU: Író? Mint te, fiacskám?

IMRE (*kesernyésen*): Majdnem, anyukám, majdnem. Menj szépen, ne aggódj érttem. (*tölt és iszik*)

ANYU: Megyek, fiam, megyek. De ne igyál, ne igyál többet, kérve-kérlek.

IMRE (*megsimogatja az anyját, és szelíden kitéssékeli. Körülnéz, halkán monologizál*): Talán igaza van ennek a libának... Én író nem vagyok, csak egy regény egyetlen figurája, arra jó, hogy valaki megírjon. Pompás gondolataim támadnak, de ha megírom őket, ellaposodnak. Olyanok, mint a kovács-szikra, szét-pattannak, sohasem lesz tűz belőlük... (*tölt, iszik*) De minek is lenne, amíg a szavak, a szavak... (*főlemeli az ujját*) ez sem rossz pedig: strukturalista, az! (*odamegy a zongorához, elkezd pötyögtetni, majd dúdolni*)

Volt nekem egy kecském, tudod-e?

Kertbe rekesztettem, tudod-e?

Megette a farkas, tudod-e?

Csak a szarvát hagyta, látod-e?

(Megint visszaül a helyére, éppen tölt, amikor Anyu jön)

ANYU: Már megint, fiam. Kérve-kértelek.

IMRE (*jókedvűen*): Ebben a házban nem lehet megállni. Az ember állandóan ki van téve a kísértésnek. Alkalmom szüli a tolvajt, édesanyám. Ha csak a név- és születésnapokat tartanók is, de hól egy ilyen, hól egy amolyan ünnep, hól ennek, hól annak az ünneplése. Valóságos ünnepek háza. Mert itt van ez a mai megtiszteltetés. Aztán nemsokára a Tamás eljegyzése, lakodalma...

ANYU: Gondolod?

IMRE: Miért ne gondolnám? Csak nem vagy ellene?

ANYU: Jóravaló teremtésnek látszik.

IMRE: Az is, aminek látszik.

ANYU: És te, édes fiam? A te eljegyzésed, lakodalmaid?... Rég itt az ideje. Már öszülsz, kopaszodsz is...

IMRE (*végigsimít a halántékán, nevetve*): Na látod, erről egészen megfeledeztem. Még ez is. Semmi remény az absztinenciára. A megtartóztatásra. (*a pohárra mutat*)

ANYU: Tréfálsz, tréfálsz, de én komolyan aggódok, csak nem akarsz vétegeny maradni?

IMRE: Már az vagyok, édesanyám. De azért te egyet se búsulj. Lesz alkalom mulatni anélkül is. Mert itt van az a mai nagy kitüntetés, nemsokára meg, ha a szímatom nem csal, a nyugdíjazás. (*fönn az erkélyen megjelenik Apu Sándorral, akinek sztetoszkóp van a kezében*) Negyvenegyhány esztendő...

ANYU: Negyvenöt, fiam.

IMRE: Negyvenöt esztendő becsületes munkájának csak meg kell ülni a torát. Nem igaz?

APU: Egybevontuk az ünneplést. A tort is ma tartjuk, fiam. (*mindketten meglepetten Apu felé fordulnak*)

IMRE: Csak nem?

APU: Nyugdíjaztak.

ANYU: Kitüntettek, és nyugdíjaztak? (*híttelen álmélkodással, méltatlankodással*) Lehetetlen. Az újságok csak a kitüntetésről... a tévében sem volt szó nyugdíjazásról.

APU: Majd lesz. A holnapiban. Vagy talán nem lesz. Lehet, hogy ez volt az utolsó nyilvános szereplésem. Tapintat is van a világon. Talán majd a vikrológbán. (*Sándor, majd Imre felé fordul*) Föllobognak azok a hangzatos jelzők, ha majd én ellobbantam. Jól fogalmaztam?

IMRE: Tökéletesen, csak kesernyésen. Én örülök.

ANYU: A szegyennek, a szegyennek örülsz, hogy éppen most?...

IMRE: Már korábban kellett volna. Legalább fél évvel korábban. A múltkori riadalomkor. Nem igaz, Sándor?

SÁNDOR (*helyeslően bólint*)

IMRE: Te meg mit sopánkods, anyukám, hát nem mindig azon siránkoztál, hogy csak egyszer már megérhetnéd, hogy apu nyugdíjba kerüljön? Hát most ott van.

ANYU: Ez igaz, fiam, de így!

IMRE: Így vagy úgy, fő, hogy letette a válláról a gondokat. Most legalább a családdal, a gyerekekkel (*magára mutat*) is lesz idő foglalkozni. Eljárunk horgászni, mint régen. Évek, évtizedek óta nem voltunk horgászni. Csak beülts a kocsiba, s vizlek. Hát nem örülsz? Hát nem örültök?

APU: Örülök, persze, örülök is... igazad van, így vagy úgy, egyszer ennek is el kellett jönnie.

IMRE: Hát akkor ne vessünk, nevesse-tek! Hát nem nevetni való? ... Hogy Kisék, hogy Nagykék miért mondták le magukat. Szagot vettek, megszimatozták, hogy már nem vagy feles. Hogy csak most kapcsolok! ... Nem szeretnek torra járni, inkább mennek menyegzőre. Az utódodhoz mentek, benyalni magukat. Kedvem volna felhívni őket; ki az utódod?

APU: Még nem tudom, holnap dől el. Képesek lettek volna?

IMRE: Hogy mi mindenre képes az ember, én tanítalak, ekkora tapasztalat után?

ANYU: De hát milyen kedvesek voltak, milyen nyájasak...

IMRE: Persze. Azok ők most is, csak máshoz. De erre most már igazán igyunk egyet, édesapám. Remélem, a doktor úr megengedi.

SÁNDOR: Egy híg fröccsöt minden to-
vábbi nélkül.

APU (*kedvesen méltatlankodva*): Egy híg fröccsöt? Negyvenöt évi munkám fejébe egy híg fröccsöt? Hát ember vagy te, fiam?

SÁNDOR (*nevetve*): Nem. Orvos... lesznek, de még lehet velem alkudni, egy pohár borig, tisztán. De aztán pihenni, bátyám. Neki az első gondtalan éjszakának.

(Töltenek, mindnyájan koccintanak az öreggel, Anyu a szemét törölgeti, Imre fenékgig hajtja, utána megöleli, megcsókolja az apját, utána a többiek is.)

ANYU: Istenem, istenem, hogy ezt is megértük.

(Veszi a tálcát, s kiindul a konyha felé. Sándor is a szobája felé, Imre karanfogja az apját, és utána szól Sándornak)

IMRE: Dokikám, azt az elmaradt híg fröccsöt Náci bácsival még elkoccinthatja az öregem?

SÁNDOR (*fejét csóválva mosolyog*): Azt még el lehet.

(Kimennek mind, a szin egy ideig üres, csak a mulatozás zenéje-zaja hallatszik, majd Ilona és Hosszúkás jönnek.)

HOSSZÚKÁS: Zsűrízni akarok veled.
ILONA: Mit akarsz?

HOSSZÚKÁS: Nem tetszik nekem ez a te...

ILONA: A tévés?

HOSSZÚKÁS: Ne sáncolj!

ILONA: Pedig jóképű fiú és szellemes.

HOSSZÚKÁS (*legyint*): Idétlen hólyag.

ILONA: Képzeld, azt mondta: magácska az a nő, aki még a saját hátán is megél.

HOSSZÚKÁS: Találó.

ILONA: Kősz.

HOSSZÚKÁS: De nem eredeti.

ILONA: Mi nem eredeti?

HOSSZÚKÁS: A mondás. Az egyik színésztől származik. Nekem ez a te jótevőd nem tetszik.

ILONA: Kicsoda nem tetszik neked?

HOSSZÚKÁS: Ez az idős donjani.

ILONA: Náci bácsi?

HOSSZÚKÁS: Ahogy parancsolod, akkor Don Náci.

ILONA (*kicsit zavartan*): Mi bajod ve-
le? Olyan kedves...

HOSSZÚKÁS: Túlságosan is kedves. Te, ha megtudom, hogy leadtad magad vele.

ILONA: Kikérem magamnak.

HOSSZÚKÁS: Akkor majd kérés nélkül is kikapod. Garantálom. Ne rázz át te engem, Babu. Ne próbálj átrázni.

ILONA (*kacéran*): Féltekeny vagy? Na végre, hogy...

HOSSZÚKÁS: Hagyjuk a soványat. A szimatom azt súgja (*az orrát ütögeti*), itt valami nincs rendben.

ILONA: Kedvesnek kell lennem, elvég-
re...

HOSSZÚKÁS: A guba miatt, mi?

ILONA: Nemcsak a guba miatt, bár amiatt te is meggondolhatnád...

HOSSZÚKÁS: Szóval benyújtod a számlát. Sóher vagyok, fogjam be a pófámat, s nyeljem le ennek a vén kéjencnek...

ILONA: Hülye.

HOSSZÚKÁS: Lehet, hogy voltam. De ma este kinyílt a csipám.

ILONA: S mit láttál?

HOSSZÚKÁS: Már amikor megjöttünk, de aztán, ahogy duruzsolt tánc közben, ahogyan a szemét meresztette, s ahogyan te...

ILONA: Nem káprázott egy kicsit a szemed?

HOSSZÚKÁS: Egyáltalán nem. Röntgen-szemem van. Ne próbálj átrázni, ne próbálj.

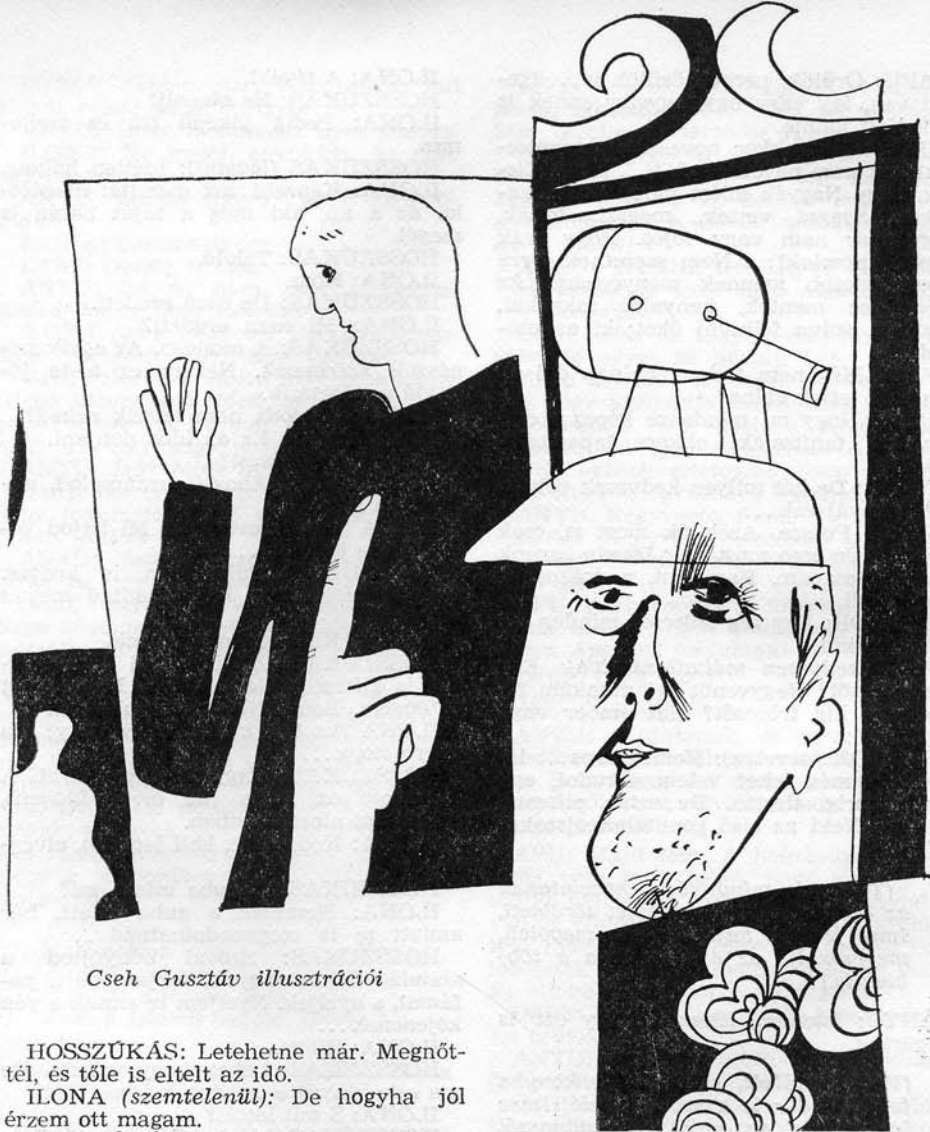
ILONA: Dilis vagy, bizonyisten.

HOSSZÚKÁS: Nono, már fejlődtem. Az elébb még egyszerűen hülyének mondtál.

ILONA: Hát nem érted?... Pólyáskorom óta...

HOSSZÚKÁS: Elég régen.

ILONA: Az ölében nőtem fel.

Cseh Gusztáv illusztrációi

HOSSZÚKÁS: Letehetne már. Megnőtél, és tőle is eltelt az idő.

ILONA (szemtelenül): De hogyha jól érzem ott magam.

HOSSZÚKÁS (elkapja Ilona mellén a blúzt, s maga elé rántja): Mondd csak ezt még egyszer.

ILONA: Jól érzem magam az öleben, na!

HOSSZÚKÁS (pofonüti Ilonát, maga is megijed, s a tenyerét a szeme elé kapva a kijárat felé indul)

ILONA: Te senki, te, ezt még megke-serülöd!

(Ebben a pillanatban kinyílik a ket-tős ajtó, és jönnek egymás kezét fogva a fiatalok. Kórusban kiabálják: „Hosszúkás, Ilona! Vissza a buliba!” Ezt ismételve körülfogják a már az ajtóban levő Hosszúkást s a ki-

pirult Ilonát, és úgy viszik őket vissza az ebédlőbe, de Ilona kitepi magát, és kiszalad a konyha felé. Becsukják az ajtót, csak a zsvajv hal-latszik ki. Kis idő múlva jön Sándor, keres magának egy poharat s valami italt, leül a fotelbe, ahol az előbbieken Imre ült. Tölt és iszik, de inkább csak megnyalintja. Elmélázgat, nem veszi észre a bejövő Ilonát, aki az ebédlő felé indul, de meg-gondolja magát, Sándor háta mögé lopózik, és befogja a szemét. Sándor

finoman lefejtji Ilona kezét, s megcsókolja)

ILONA: Mit búsulsz, kenyeres?

SÁNDOR: Minek örüljek?

ILONA: Nekem.

SÁNDOR: Örülnék, de nem engeded.

ILONA: Tessék, a tied vagyok.

SÁNDOR: Két percra.

ILONA *(az órájára pillant)*: Ötre.

SÁNDOR: Nagy lélek vagy. Azt se bánám, ha egész este rám se nézel, csak...

ILONA: Csak utána fogjam meg szépen a kezed és... *(az egyik ajtó felé mutat)* Nem is vagy te olyan mafla, mint ahogyan...

SÁNDOR: ...mint ahogyan kinézek. Köszönöm. Ne értsd félre, tudod, hogy én nagyon szeretlek.

ILONA: Na, azért ne pirulj el. Nagyon kedves vagy, és azt hiszem, egy kicsit sokat. *(mutatja a poharat)*

SÁNDOR: Nem, nem ittam. Legalábbis nem annyit, mint amennyit a szövegemből következtetsz. Tudod te jól.

ILONA: En is nagyon szeretlek, csak...

SÁNDOR: Mint a testvéredet, csak ezt ne mondanád.

ILONA: De mit csináljunk, ha azok vagyunk? Unokatestvérek.

SÁNDOR: S ha nem lennének azok?

ILONA: De azok vagyunk.

SÁNDOR: De ha nem lennének azok. Akkor?

ILONA: Akkor?

SÁNDOR: Akkor, akkor... *(elröstelli magát)*

ILONA: Nem mondom, nagyon jóképű fiú vagy *(elnéz az ajtó irányába)*, csak hát unokatestvérek vagyunk, s nem élünk a fáraók korában.

SÁNDOR: De nem vagyunk azok.

ILONA: Miket beszélsz?

SÁNDOR: Nem vagyunk azok. Még rokonok, távoli rokonok sem vagyunk.

ILONA: Mi ütött beléd, hogy még a rokonságot is megtagadod?

SÁNDOR: Nem kell megtagadnom, egyszerűen nem áll fenn a rokonság ténye mint olyan, hogy jogilag fejezzem ki magam. Utánanézttem.

ILONA: Minek néztél utána?

SÁNDOR: Az aktáknak néztem utána.

ILONA: Miféle aktáknak?

SÁNDOR: Arról van szó, hogy az én édesapám és Apu testi-lelki barátok voltak. S amikor az öregemet kivégezték, és édesanyám nemsokára behalt a bánatba, magukhoz, magatokhoz vettetek. S hogy ne érezzem magam idegennek, így lettem unokatestvér és egyben családtag, amiért életem végéig hálás leszek, mert ennyi jószágot én talán még az édes szüleimtől, az édes testvéreimtől sem kap-

hattam volna, mint tőletek. De nem vagyok rokon. S ennek úgy örülök, hogy szinte szégyellem. Jövőre végzek. Orvos leszek... és elveszlek feleségül, ha...

ILONA: Ne beszélj számárságot, Sándor. Mégiscsak testvérek...

SÁNDOR: Nem vagyunk testvérek.

ILONA: Ez lehetetlen.

SÁNDOR: Nem vagyunk, és ez a megváltás. Évek óta ez gyötört, és a rokonság. Te, én már a vérfertőzés iszonytató bűnével is kezdtem megbarátkozni, mert az édes testvéremnél is jobban, az apám, az anyám emlékenél is jobban szeretlek, mert soha senki mással, soha senki mást nem tudtam elképzelni... Gyerekkorom óta... emlékszel?...

ILONA: Jaj, de furcsa vagy, Sándorkám, miket beszélsz. Szinte félek tőled.

SÁNDOR: Emlékszel a tizenötödik születésnapodra?

ILONA: Emlékszem, de akkor még gyerekek voltunk.

SÁNDOR: Amikor megcsókoltalak, amikor megcsókoláltál...

ILONA: Romantikus lélek vagy, Sándor. De hol van a tavalyi hó? Én azóta...

SÁNDOR: Nem érdekel, hogy mi történt azóta. Különben mindent tudok.

ILONA: Azt is, hogy állapotos vagyok?

SÁNDOR *(meghökken, de utána nyugodtan)*: Ezt nem tudtam, de nem lep meg. Annyi baj legyen. Lehet azon még segíteni.

ILONA: S ha nem lehet?

SÁNDOR *(szakszerűen ránéz)*: Lehet.

ILONA: De ha én nem akarok, vagy félek, hogy késő...

SÁNDOR: Akkor megszülsz. Annyi baj legyen. Legalább nem kezdjük semmivel. Ahogy én felnőttem, felnőtt ő is a többi között, ha nem is olyan jómódban.

ILONA: Többi között?

SÁNDOR: Hát persze. Nem gondolod, hogy eggyel megsüszod. *(játékosan feltartja az öt ujját)*

ILONA *(elámul)*: Öt?

SÁNDOR: Illetve hat. *(és az Ilona hátsára mutat)* De te csak ugratni akarsz engem. Figyelmeztetek, nincs az a próba, amit ki ne állnék érten. *(Ilona meghatottan a nyakába ugrik, és össze-vissza csókolja)* Legszívesebben ebben a pillanatban felkapnálak és vinnélek. *(fől is kapja)*

ILONA: Hová?

SÁNDOR: Valahová egy hegyi faluba.

ILONA *(lecsúszik a Sándor öléből)*: Ahol még villany sincs?

SÁNDOR: Addig verekednék, amíg lenne.

ILONA: És fürdőszoba? Ne haragudj, de télen abban a nagy hidegben, amikor színi voltunk is, emlékszel, milyen szörnyű volt a budi. *(mindketten nevetnek)*

SÁNDOR: Erre külön tervem van. Nem is hinnéd, milyen egyszerű az egész. A falusi asszonyok is azért szenvednek annyit, mert a csattanó telekben ki kell járniuk... Várj csak, ha érdekel, megmutatom.

ILONA *(elcsodálkozik)*: Mit akarsz megmutatni?

SÁNDOR: Egyelőre csak a terveket. Várj csak egy pillanatig. *(nagy lelkesen beszalad a szobájába)*

ILONA *(tétován áll egy darabig, majd utána indul, de ekkor kinyílik az ebédlőajtó, és jönnek a fiatalok)*: Mit akartok?

CINÓBER: Babuci, hát te hol bujkálsz? Gyere, mert zúr van.

CSERÉP: Hosszúkás le akar lépni.

ILONA *(megfordul)*: Menjen a fenébe.

CINÓBER: Ne komizkodj, komoly az ügy.

PIPACS: Csak nem taposott a lelkedbe?!

CSERÉP: A te szép lelkedbe...

ILONA: Mondtam, menjen a fenébe.

CINÓBER: De akkor nekünk is le kell lécelnünk.

ILONA: Hozzá vagytok kötve? *(hahotáznak és körülfogják Ilonát)*

PIPACS: Egyelőre csak ő van hozzákötve egy székhöz.

CSERÉP: Meg kellett kötöznünk.

CINÓBER: Essen meg rajta a szíved.

PIPACS: Sír.

MIND: Essen meg rajta a szíved. Babu, Babucika, Ilcsikénk, essen meg rajta a szíved. *(noszogatják Ilonát az ebédlő felé)*

CSERÉP: A piánk is elfogyott.

CINÓBER: Ha lennél olyan kedves intézkedni, hogy ne szenvedjünk hiányt lelkiekben.

(Nagy zsvajogva vissza az ebédlőbe, alig tudnak mellettük Apu és Náci bácsi kijönni. Imre is ki akar, de visszasodródik a fiatalokkal. Ekkor jön Sándor, papírjait lobogtatva.)

SÁNDOR: Na nézd csak... *(zavartan áll)*

NÁCI: Mit kellene nézni?

SÁNDOR *(kivágja magát)*: Semmit... csak valami tervet akartam megmutatni az egyik építész fiúnak. De úgy látom, nem nagyon érdekli.

APU: Csak nem akarsz építeni.

SÁNDOR: Egyelőre csak...

NÁCI: Nekünk is megmutathatod. Értünk hozzá valamelyest, ha nem is vagyunk építészek.

SÁNDOR: Ah, számárság. Csak úgy magamnak terveztem.

APU: Házat?

SÁNDOR: Nem házat, hanem csak vízvezetéket, kanalizálást, fürdőszobát, meg vécét.

NÁCI és APU *(egyszerre)*: Vécét?

SÁNDOR *(zavartan)*: Azt is, persze.

APU: Dehát van itt vécé, fiam, kettő is. *(nevet)*

SÁNDOR: Hát nem is ide gondoltam.

APU: Hanem?

SÁNDOR: Oda, ahol nincs. Falura...

NÁCI: El akarsz költözni?

SÁNDOR: Ha majd kikerülök... Arra gondoltam, példát is kellene... fürdőszobát és igen, vécét kell, kellene honosítani. Higiéniai meg persze megelőzési szempontokból... Az osztályon, ahol most vagyok, rengeteg a falusi, főleg nők. Nagy részük a felhülés... gondoljátok el, télen húsz-huszonöt fokos hidegben kimenni egy falusi budira. Szóval arra gondoltam, ha érdekel titeket *(kitergeti a papírokat)*, hogyan lehetne, hogy úgy mondjam, házilag megoldani a kanalizálást, mert egyébként nagyon költséges volna. Kivált a tányyszerű településeken. Kút viszont majdnem minden udvaron van, ahonnan akár kézipumpával is fel lehetne nyomni a vizet a padlásra, de a legtöbb helyen a villany sem probléma. Találtam az egyik szakkönyvben egy nagyon egyszerű emésztőgödör-rendszert *(mutogatva magyaráz)* onnan egy követ kikerített kútba menne át a szennyvíz, miután az emésztőben leülepedett. Két-három évenként vagy még később kellene csak tisztítani. A gödröket, az árkokat akár magam is ki tudom ásni. A kazettákat se muszáj betonból. Lehet azt is kőből...

NÁCI: Kitűnő! Gratulálok, te civilizátor.

APU: Forradalmár. Mintha az apját, az apádat látnám... Na, erre azt a fröccsöt, azt az imént engedélyezett híg fröccsöt szívesen elkoccintanám, bár erre talán még egy hordó bor is kevés volna.

SÁNDOR: Igazán jönak tartjátok?

APU: Hibát kaphat az építés *(tölt)*, de én...

SÁNDOR: Hígra azt a fröccsöt, bátyám, nem lehet engem lefizetni. *(nevetnek, koccintanak)*

NÁCI *(kicsit patetikusan)*: A terveidre, a jövődre! *(fölhajtják, Sándor az órájára néz, és az Apu szobája felé mutat. Összeszedi papírjait, és kisért)*

SÁNDOR *(az ajtóból)*: Jó éjszakát.

APU: Még csak pár percet maradok, amíg ezt a cigarettát... Ez az utolsó.

Nem lépek túl a normát. (Sándor ki-megy, ők leülnek)

NÁCI: Egészen visszaadta a hitemet az ifjúságban.

APU: Neked, Náci? Még ha én mondanám. Mert ki hinné, hogy tulajdonképpen egyidősek vagyunk?

NÁCI: Nem minden a külső, meg aztán nem is úgy értettem a hitet, hanem... hanem ezekben a fiatalokban.

APU: Bennem sohasem ingadozott. De hogy szavad ne felejtsem, a kinézés, a külső a belsőről is árulkodik. Nézz rám.

NÁCI: Bennem is zörög már a motor.
APU: A nők, úgy látszik, még nem hallják.

NÁCI: A nők?

APU: A nők a legjobb motorszakértők. Mert például hozzám is kedvesek nagyon. Tisztelnék, a koromat. De ez a kedvesség aggódó, anyáskodó. Gyamolítanak. Veled évdőnek, s úgy néznek a szemébe, még ezek a lányok is (a mulatozók felé int), mint húsz-harminc esztendővel ezelőtt, sőt negyvennel. Irigyellek ezért öregem. Irigyellek. És mindig irigyeltelek, annak idején is. Hogyan csinálod?

NÁCI: Eltűzod. Nem mondom, volt házasság a nőknél, de sohasem gondolkoztam rajta, nem csináltam. Úgy alakult, fene tudja... De már csak a híre.

APU: Ugyan már, ne mentegetőzz! Nem szégyen az. Elnéztem ma este is, ahogyan táncoltál velük. Az volt az érzésem, akár-melyik elmenne veled. Még a lányom is. (kicsit el is röstelli magát) Na ne haragudj, hogy ezt mondom...

NÁCI (hökkenten): Mik jutnak eszedbe, méghogy a lányod. (magyarázzkodni akar) Ilcsi a térdemen nőtt fel... Az ölemben...

APU: Hát persze, ne értsd félre, csak példának mondtam. Egész életemben irigyeltelek. Akkor is, amikor az egyik ügyedet nekem kellett kivizsgálnom. Imponáltál, nagyon imponáltál, amikor azt mondtad, hogy te még a legyet is röp-tében... ha nőnemű volt. (nevet, és Náci is, mint akinek nagy kő esett le a szívé-ről)... hogy a mozgalomba se a nyomor, hanem az a jóképű zsidó menyecske miatt kerültél... A romantika miatt... Hát én megmondom neked, én is nagyon szerelmes voltam bele. De még milyen szerelmes! Nekem azonban csak utasításokat adott. (nevet) Semmi egyebet. Talán ez az irigység dolgozott bennem akkor is, amikor olyan keményen neked-mentem abban a szoknyaügyben. (tölt és önkéntelenül rágyújt)

NÁCI: Azt ígérted Sándornak, ez az utolsó.

APU: Már te is gyámolítasz? (köőrülnéz, nagyot slukkol, a poharat is elkoccintja, de csak megnyalintja, majd a cigarettát is elnyomja) Nem is esik jól. Ez is jellemző az én egész életemre. Nyolc darab volt kiszabva, s a kilencedik már nem ízlik... Mint ahogyan ezt az én vénaszszonyomat se csaltam meg soha. (eltűnődve) Lett volna pedig alkalom, lett volna.

NÁCI: Alkalom, persze, hogy lett volna.
APU: Fene tudja, talán nem kellett volna elmulasztanom.

NÁCI: Bánod?

APU: Bánom-forma. Késő bánat.

NÁCI: Természet dolga.

APU (miközben föláll): Természet, természet, én sem voltam fából... De a gyerekek, meg a kötelesség... amitől most már végképp mentesültem.

NÁCI: Bánt?

APU: Hazudnék, ha tagadnám, de nem úgy bánt, mint a...

NÁCI: Méltánytalanság, annyi bizonyos.

APU: Tapintatlanság. Valamelyik túlbuzgó számár ott a miniszteriumban... Várhattak volna pár hetet legalább. (mosolyogva) A feleségre való tekintettel.

NÁCI: Igaza van a feleségednek, nem ezt, nem így érdemelted volna, ennyi küzdelem, ennyi áldozat után, már ne haragudj...

APU: Te haragszol. Mondom, egy kis formai hiba az egész, nem az első, és minden bizonnyal nem az utolsó...

NÁCI (dohogva): Csak úgy szélnek eresztieni egy embert...

APU: Először is, nem eresztettek csak úgy szélnek: kitüntettek.

NÁCI: Hát éppen ez!

APU: Ha meg nem tüntettek volna ki, akkor az volna a méltánytalanság. Valahogyan csak el kellett vágni a szálakat. Hogy az olló megcsúszott egy kicsit, ügyetlenségre s nem föltétlenül rosszindulatra vall.

NÁCI: De nagy lélek vagy, de nagy lélek! Az is voltál mindig: naiv, szent naiv. Ez kérlek, presztizs-kérdés, a mi kérdésünk, ma holnap magam is...

APU: Na most már végképp megnyugodtam. (nevet) Beletörődtem a sorsomba. Már nem is irigyellek.

NÁCI: Mert már látod, hogy velem is...

APU: Azt látom, hogy te is megöregedtél. Zsörtölődő vénember lettél, aki fél...

NÁCI: Én, félek?

APU: Csak attól, amitől magam is rettegek az utóbbi időben, valahányszor a sétatéren visz el az utam. Az ősz, már

majdnem a telet érzem magamban, még tavasszal is, ha a padon ülő napozó, tétlenkedő öregekre téved a tekintetem.

NÁCI: Rádolgoztak arra a padonülésre, nyugodj meg.

APU: Persze, hogy rádolgoztak. De én irtózom még a gondolatától is, hogy padonülő legyek. Mert ne gondold, hogy a legtöbbször olyan nyugodtan ül azokon a padokon. A múltkor is bejött egy öreg szaki, akit pár hónapja nyugdíjaztunk. Azt mondta: vezér, adj nekem valami munkát, mert én ezt így nem bírom tovább. Ne adj egy vasat se, csak munkát, valami munkát adj.

NÁCI: És adtál?

APU: Adtam persze. Meg is fizettem. Erős, egészséges. Ha nem állnék ilyen hadilábon az egészséggel, azt hiszed, kértem volna.

NÁCI: Hát kérted, az egészen más.

APU: Említettem, többször is említettem, de nem is ez a lényeg, hanem a nagy méltánytalanság, ha már arról beszélünk, hogy egyszer véget ér, véget kell érnie... *(mosolyog eltűnődve)* hogy megszűnik a pestis...

NÁCI *(zavartan, aggódva)*: Micsoda?

APU: Egy regény jutott eszembe. Egy francia írta. A pestis, az a címe. Nem tudom, olvastad-e?

NÁCI: Francia, azt mondd?

APU: Az.

NÁCI: Imre is említett valami soknevű franciát az elébb... De nem, nem emlékszem.

APU: Na hát van abban egy doktor, aki végig a kötelességét... pedig lett volna alkalma meglépni... Az a doktor — sok mindent összeirtak róla — de az a doktor valahogy egy kicsit példaképem lett az utóbbi időben *(a lépcső felé indul)*... Ez a mi Sándorunk is... és az apja... na majd lesz időm ezekről még... legalábbis nekem. *(indulna föl a lépcsőn, de ekkor kinyílik az üvegesajtó kettős szárnya, és libasorban jönnek a fiatalok Imrével az élükön, ő vezeti, dirigálja őket)*

IMRE: Pam-pam konga! Pam-pam konga!

(Egy útkukba eső széken is átkongáznak. Kamarás kiválik közülük, a kamerájával, a reflektorokhoz ugrik, és amíg a többiek vesszétül kongáznak, bekapcsolja a reflektorokat. Túl erős fény önti el a színt, amitől egy pillanatra leállnak a táncolók)

KAMARÁS: Vissza, vissza. Előlről újra. *(úgy tesz, mintha filmezne)*

IMRE *(a zongorához megy, azon veri a kongát, a fiatalok egy kicsit most már erőltetetten körbetáncolják az öregeket, de Apu kicsúszik a gyűrűből, és fölhátrál a lépcsőn)*: Ez volt a tánc, az én ifjúságom idején. *(fölkáll a zongora mellé. Lát-szik, hogy be van rúgva)* Abban a budi-szagú városkában, amelynek utolsó eseménye talán az volt, hogy mi onnan eljöttünk. *(újra elindítja a menetet)* Pam-pam konga! Pam-pam konga! *(majd Nácihoz)* A te korodban, Náci bátyám, mi volt a tánc?

NÁCI: A charleston és a csárdás.

(A hangosságra Zsuzsi, Anyu és Sándor is bejönnek. A fiatalok kórusban kiabálják: „Jár-jon egy charlestont, Jár-jon egy charlestont“.)

APU *(megáll a lépcső közepe táján, mintha mondani akarna valamit, de aztán megindul fölfelé)*

NÁCI: Inkább egy csárdást. De ahhoz nincs zene. Cimbalom vagy legalább egy hegedű, amelyik azt húzza, hogy: *(tarkójára csapja a kezét)* Gördör a hajam, legénynek születtem.

(Anyu és Zsuzsi segítenek neki az éneken, erre Náci derékon kapja Anyut, Imre hegedűt szed elő, és elkezd pengetni. Apu már fenn áll a lépcső tetején, mosolyog, bele-bele-énekel a nótába, majd szinte észrevétlenül eltűnik. Náci már Zsuzsit forgatja. A fiatalok is próbálgatják az éneket.)

ANYU: Legény vagy te még most is, Náci. *(boldogan piheg, homlokát törölgeti, észreveszi, hogy csupa festék a zsebkendője)* Jesszusmáriám! *(kiszalad)*

NÁCI *(most már Ilonát forgatja)*: Azt húzzad, öcsém, hogy: Nincsen virág a réten. *(fújja keményen, dobantva, átveti, pörgeti Ilonát. A fiatalok közül is akad, aki ismeri a nótát, és most már együtt éneklük.)*

Mind elhervadt az este.
Elhagyott a szeretőm,
az anyja lebeszélte.

Tüzesebben, az angyalát, Imre öcsém!

Ha elhagyott, ő bánja,
nyílik még a pirosrózsa virága.
Ha nem szeretsz, most mondd meg,
ne járjak hiába.

(Most már harsogva ismétlik, Ilonának csak úgy repül a haja)

Nyílik még a pirosrózsa virága,
Ha nem szeretsz, most mondd meg,
ne járdak hiába.

(A nóta végén még egyet perdít Ilo-
nán, Hosszúkás fogja ki. Egymásra
néznek)

HOSSZÚKÁS: Hagyjuk a folklórt a
népi együttesre, tata. Ez a tánc! (beindítja
a kezében lévő táskamagnót, majd át-
szólja az egyik mellé állónak, és
tvisztelni kezd Ilonával) Ezt járja ve-
lünk, ha tudja, apó.

NÁCI: Apó a nagyapád, te taknyos!
(ledobja a kabátját) Ebben is letáncol-
lak, te karó. (tvisztelni kezd ő is. Ilona
kettőjük között hol erre, hol arra for-
dul)

IMRE: Brávó Náci, ne hagyj magad!
(tölt és iszik)

(Versennyé fajul a tánc, a körül-
állók kiabálnak, mint a szurkolók:
„Nyessed! Nyomjad! Mélyebbre,
Hosszúkás!“)

HOSSZÚKÁS: Inkább az öregnek szól-
jatok, ki ne ejtse a protézisét.

NÁCI: A fogadat ki ne köpd.

(A többiek is rázzák magukat. Tap-
solnak, kiabálnak.)

HOSSZÚKÁS: Kioldódott a sérvkötője,
apó.

NÁCI: Az anyád! (megcsúszik, elesik.
Egy öregember marad a földön)

(Röhögés. Ekkor jön Anyu, ugrik,
hogy fölségitse Nácit, és Zsuzsi is.)

ANYU: Szent Isten, Náci! Megőrülte-
tek?

IMRE (észbekapva): Lelépni!

APU (megjelenik ingben a tornácón,
halkan mondja): Zsuzsi, Zsuzsi fiam...

NÁCI (akit már egy fotelbe segítettek,
izzadt homlokát törölgeti): A taknyos!
Csak ne csúsztam volna el. (újabb röhögés)

IMRE (most már kiáltva): Lelépni,
gyapjasok! Takarodó! Nyomás! (kifelé
mutat az ajtón)

(A fiatalok kikotródnak, Kamarás
is, aki már a Náci elesészásakor ki-
oltotta a reflektorokat. Apu áll, senki
se vette észre.)

ILONA (hirtelen öklendezni kezd, ha-
sát fogja, másik kezét a szája elé tartja):
Egy zsebkendőt! (leül az egyik székre)

ANYU (otthagynya a még mindig doho-
gó Nácit): Mi van veled, kislányom?
(Ilona nem válaszol, a fotelben kuco-
rodik)

KAMARÁS (mint aki jónak látja lelép-
ni): Kezüket csókolom, köszönöm. Visz-
lát. (a reflektorokra mutat) Ezeket majd
reggel, majd holnap. (látja, hogy senki
se figyel rá, kislisszol)

ANYU: Az ital! A sok ital!

ILONA (szája elé tartott kézzel, inge-
rülten): S ha nem az ital? Adj már egy
zsebkendőt, ne sopánkodj!

ANYU: Az ital! Az átkozott ital!

ILONA (gonoszkodva): S ha nem az
ital, hanem a gólya?

ANYU (megáll): Mit mondasz?

(Apu is a korlátba kapaszkodva
néz lefelé, mintha szólni akarna.)

ILONA (közönségesen. Félkezével rep-
deső mozdulatot tesz): A gólya! Az rep-
des, a szárnyaival!

ANYU: Jézus Máriám! Ezt a szégyent!

ILONA: Szégyen, szégyen. Add azt a
zsebkendőt, míg meg nem tiszteltem azt
a fotelt.

ANYU: De kitől? (körülnéz, mintha va-
lakit keresne. Ebben a pillanatban be-
dugja Hosszúkás a fejét, ballonban van,
mintha el akarna köszönni)

ANYU (feléje indul): Te!

IMRE (int Hosszúkásnak, hogy tűnjön
el. Erre Sándor Anyu elé áll)

SÁNDOR: Mama..., nénéem...

ANYU: Sándor, hát ezért...

ILONA: Ne bántsd Sándort! (fölkáll a
fotelből, összekucorodva előrejön, Sándor
felé) Köszönöm, nagyon kedves vagy.

ANYU: Te, te, kitől, azt mondd meg,
kitől!

(Mindenki döbbsen áll, erre Ilo-
na vihogva Nácira mutat, aki nagyon
meg van rendülve.)

ILONA: Tőle!

(A karzaton Apu összeesik. Min-
denki futva megindul a lépcsőn, csak
Náci áll, mint egy kőbálvány. Ilona
szeméhez kapja a kezét, s egyből zo-
kogni kezd.)

ANYU (líhegve, fölfelé a lépcsőn): Jé-
zus Máriám, Jézus Máriám, az örökös
bolondok háza!

(Fölszedik Aput, és beviszik a szo-
bájába, csak a zokogó Ilona és Náci
marad a színen.)

NÁCI (szünet után, motyogva): De hát Ilona, én nagyon szeretlek, de hát ezt mégsem... mégsem állíthatod... ekkora gonoszságot!

ILONA: Menj te is, menjetek a fenébe, mind. (ráborul a fotel karjára és zokog)

IMRE (jön sietve le a lépcsőn, egyenesen a telefonhoz, tárcsáz. Telefonálás közben is ingadozik): Halló, mentőállomás? ... Bocsánat. (újra tárcsáz, közben visszanez Nácira s a zokogó Ilonára)

NÁCI: Én nagyon szeretem Iluskát, de ... (Ilona kiszalad)

IMRE: Náci és Iluska!

(A telefon foglaltat jelez, bűgása egyre erősödik. Tamás jön be, felöltözve. Imre majdnem visszaszorítja az ajtó közét, miközben a telefonból egyre erősödik a foglaltat jelző bűgő hang.)

TAMÁS: Valami zűr van?

IMRE: Semmi, semmi. (tántorogva elállja az ajtót)

(Sarolta hangja kívülről): Vizontlátásra, Imre.

IMRE (kihajol az ajtón, fél kezében a még mindig bűgő kagylóval, mintha kezét csókolna): Entschuldigen Sie, bitte, Baroness! Még nem jöttünk bele.

(Sarolta hangja): Ne tréfáljon Imre, nem tudok németül.

IMRE: Nem számít. Én sem tudok. Csak imponálni akartam. Imponálni. Nyolcszáz év nagy idő...

(Sarolta hangja): Nem értem

IMRE: Anyi baj legyen. Menjenek. Tamás, itt a kulcs. (a zsebében kotorász) Menjetek kocsival.

(Sarolta hangja): Köszönjük, olyan szép idő van. Jó éjszakát.

IMRE (visszalép az ajtóból, mintha csak most venné észre a kezében bűgő telefonkagylót. Egy pillanatig áll, aztán újra tárcsázni kezd): Már nem tud... Még nem tudok... Már nem — még nem.

(Anyu és Zsuzsi jönnek a lépcsőn lefele, sírdogálva.)

ANYU: A gyalázatos! A gyalázatos! Istenem uram, mit kell megérnünk

(Náci halálsápadtan hátrál az üvegesajtó felé. Zsuzsi rendet akar csinálni. Anyu kimegy. Jön nemso-kára Sándor, és a még mindig tárcsázó Imrével akar szólni.)

ANYU (újra visszajön, és a lépcsőn lefelé jövő Sándornak esik): Mi van? Hogy van? Megnyugodott?

SÁNDOR: Meg.

ANYU: Mi történt?

SÁNDOR: Exitált.

ANYU: Mit csinált, fiam?

SÁNDOR: Meghalt, néném. Meghalt.

(Allnak tanácstalanul. Anyu kezébe temeti arcát, szóltalanul felindul a lépcsőn. Imre tétova mozdulattal akaratlanul elindítja a zongorán felejtett táskamagnót: Non, rien... Je ne regrette rien.)

FÜGGÖNY

